

»Novi list« izhaja vsak četrtek zjutraj. — Uredništvo in uprava sta v Gorici via Mameli 5; telefon št. 308. — Poduredništvo in podružnica uprave v Trstu via Valdirivo 19/III; telefon št. 3908. — Uradne ure vsak delavnik od 9. do 12. ure.

Novi list

Naročnina za celo leto 15 L., za pol leta 8 L. Za inozemstvo 30 L. — Trgovski oglasi po 1.— L., osmrtnice, poroke, poslane, oglasi denarnih zavodov itd. po 1.50 L. za 1 mm v stolpcu. — Mali oglasi po 50 stot. za besedo, najmanj 5 lir.

STEV. 27.

V GORICI, ČETRTEK 26. SEPTEMBRA 1929.

LETO I.

Tedenski koledarček.

Petek, 27. septembra: Kozma in Damijan, mučenca; Kaj, škof. — Sobota, 28.: Venčeslav, kralj, mučenec; Marija, mučenec. — Nedelja, 29.: 19. pokrobovna nedelja. Mihael, arhangel; Evthij, m. — Ponedeljek, 30.: Hieronim (Jerko), cerkveni učenik. — Torek, 1. oktobra: Remigij, škof; Janez Dukl. — Sreda, 2.: Angeli varuhi; Leodegar. — Četrtek, 3.: Kandid, muč.; Felicija; Mala Terezija Deteta Jezusa. V sredo, dne 2. oktobra je mlaj; vreme lepo.

Novice.

Kralj v Benetkah.

Nj. V. kralj se je v torek zvečer z družino nenadoma pripeljal v Benetke. Obiskal bo razstavo in pristanišče.

Vladni načelnik se je preselil.

Sedaj ob priliki preureditve vlade je prvi minister, ki si je razun predsedstva pridržal samo še notranje ministrstvo, spremenil tudi svoje uradne prostore. Preselil se je iz palače Chigi v palačo Venezia, kjer je bil nekdanji sedež avstrijskega poslaštva v Rimu. Palačo, ki je bila že prej ena najznamenitejših rimskih stavb, je vlada sedaj sijajno obnovila in predelala.

Papeževa zlata maša.

21. decembra bo preteklo petdeset let, odkar je papež Pij XI. bral svojo novo mašo. Bilo je to v Rimu v cerkvi sv. Ambroža in Karla. Letos bo papež isti dan in v isti cerkvi bral slovesno mašo. Moral bo seveda iti iz Vatikana. Za ta dogodek se v Rimu že sedaj pripravljajo, saj bo to prvič, da bo papež šel iz svoje države v Italijo. Zadnjič je bil namreč samo na trgu sv. Petra, ki pa spada v vatikansko državo.

Ne nadlegujte!

Goriška kvestura je objavila v uradnem listu prefekture okrožnico, v kateri opozarja stranke, ki so vložile prošnje za razne koncesije in licence in posebno še za potne liste, da naj ne hodijo na njen urad posredovat za hitrejšo rešitev prošenj in popraševati, ali je prošnja rešena ali ne. Taka posredovanja samo motijo delo kvesture. Kdor hoče pospešiti rešitev svoje prošnje, ki jo je vložil pri kvesturi, mora iti na županstvo in županstvo bo nato uradno posredovalo pri kvesturi. Na kvesturo pa stranke same v teh zadevah ne smejo več zahajati.

Kmetijska družba

v Ljubljani ima danes 352 podružnic s 15.180 člani. Sedanji predsednik je adrijski rojak Franc Trček, sin posestnika Ivana Trčka iz Veharš.

Kardinal Dubois umrl.

V ponedeljek 23. septembra je umrl pariški nadškof kardinal Dubois, star 73 let. Pred par dnevi so ga operirali, a radi visoke starosti operacije ni prestal. Dubois je bil zelo značilna osebnost. V francoskem cerkvenem in javnem življenju je igral zelo važno in vidno vlogo. Pariz mu pripravlja nad vse veličasten pogreb.

Razpust Katoliške zveze.

Uradni dopisni urad Stefani poroča, da je prefekt v Como razpustil tamkajšnjo Katoliško zvezo. Vzrok razpusta je, ker sta zvezini vodji Mario Martinelli in duhovnik Egidij Induni grajala, da se po konkordatu še proslavlja praznik 20. septembra. Na ta dan se je l. 1870. dotlej papeški Rim priključil k združeni Italiji. Razen razpusta zveze je oblastvo ukrenilo, da sta omenjena dobila še policijski opomin za dobo 2 let (ob doleteni uri morata biti doma, se javljati na policiji in sta pod nadzorstvom).

Velika Ljubljana.

Kot so v Gorici priključili mestni občini vse sosedne občine, tako nameravajo tudi k Ljubljani priključiti bližnje okoliške občine Vič, Glince, Moste in Zgornjo Šiško. Ljubljana bi potem štela 80.000 ljudi.

Razširjena knjiga.

Po zadnjih statistikah je sv. pismo še vedno tista knjiga, ki je najbolj razširjena. Lansko leto je angleška svetopisemska družba prodala 11 milijonov izvodov.

Italijansko katoliško časopisje.

»Corriere d'Italia«, glasilo tako zvanega katoliškega centra, ki je od začetka podpiral fašistovsko vlado in bil do zadnjega po svojem voditelju Mattei-Gentiliju zastopan v njej, je po 25-letnem obstoju dne 21. sept. prenehalo izhajati. — Kat. dnevnik »Unità Cattolica«, ki je izhajal v Florenci, se je spremenil iz dnevnika v tednik. — Vatikansko glasilo »Osservatore Romano« si je nabavilo njegove stroje in se preselilo v novo tiskarno v vatikanskem mestu.

Drage besede.

Goriška sodnija je obsodila na 2 leti in 10 mesecev ječe ter na 2400 lir kazni Toneta Slifigoja iz Biljane, ker je v krčmi grdil papeža, kralja in prvega ministra.

Londonska častna meščana

sta postala angleški ministrski predsednik Mac Donald in njegov finančni minister Snowden radi zaslug, ki sta si jih pridobila za Anglijo. Londonski mestni svet, ki je oba ministra tako odlikoval, obstoji po večini iz članov konservativne stranke, ki je najostrejša politična nasprotnica sedaj vladajoče delavske stranke.

Smrt znanega Goričana.

V soboto 21. t. m. zvečer je umrl v visoki starosti g. Albert Michelstaedter. Po svojem poklicu je bil glavni zastopnik Assicurazioni Generali v Trstu, zasebno je pa veliko pisateljaval in pesnikoval ter se živahno udeleževal goriškega političnega življenja pred in po vojni.

»Buržujske« opere.

Sovjetska vlada je prepovedala več oper, češ, da je besedilo in skladba pisana v kapitalističnem duhu. Med take opere spadajo med drugimi tudi Verdijeva »Aida« in »Othello«, ker nastopajo v njih razni kralji in principi. Na listi je tudi Puccinijeva opera »Madame Butterfly« in znane Offenbachove »Hoffmanove priče«. Ta strah pred protiboljševiškim duhom meji že na smešnost.

Človeške žrtve

je zahteval silni vihar z groznim nalivom, ki je razsajal zadnjo soboto v okolici Potenze v Basilikati v južni Italiji. Število človeških žrtev še ni znano, vendar je precejšnje. Neka hiša, ki se je porušila, je pokopala pod seboj 6 oseb; tudi 4 požrtvovalni železničarji so našli smrt v valovih naraslih potokov. Porušene ceste, odnešeni mostovi, razkrite hiše, izruta drevesa, zasuti železniški tiri so slika, ki jo nudi težko prizadeta pokrajina.

Italijanska akademija znanosti

bo slovesno otvorjena 28. oktobra. Otvoritveni govor bo imel ministrski predsednik Mussolini.

Vode še ni.

Med gromom in treskom se je v petek zvečer vtila nad Trstom silovita ploha. Lilo je res iz škafe skoro vso noč. In vendar nima Trst še dovolj vode. Služkinje morajo še vedno vstajati po noči, da si natočijo vode. Mesto stavi zdaj vse nade na vodovod iz Timava, ki je že dovršen.

Barbana.

Na stari božji poti na Barbani so zgradili nov 45 metrov visok zvonik. Po svoji mogočnosti je podoben oglejskemu, ki obvladuje vso širno fur-lansko ravan. V nedeljo bodo na otoku ob priliki posvetitve zvonika velike slovesnosti.

Srečni odvetniki.

Znani ogrski velikaš grof Mihael Karoly, ki je moral radi svojih preveč svobodoljubnih načrtov zbežati iz domovine, je bil pozneje obtožen veleizdaje. Njegovemu zagovorniku je buzdimeštansko sodišče potrdilo nagrado v znesku 700.000 pengov (nad 2 milijona in pol lir), katero je zahteval od družine preganjanega grofa. Pravi, da je to najvišja nagrada, katero je kdaj dobil kak odvetnik.

Zlata maša.

V petek dne 20. t. m. je veleč. mons. Ludovik Kumar, prvostolni kanonik v Gorici, daroval zlato sv. mašo. Prisrčno slavlje se je vršilo v lepo okrašeni kapeli mestne bolnice, ki jo slavljenec oskrbuje. Mons. Kumar se je rodil v Kojsem leta 1856., bil posvečen leta 1879., bil za kaplana v Kanalu in Štjaku, kjer je bil tudi za učitelja, nato pa je bil dve leti v Biljani kaplan in šolski vodja, potem kurat na Lokvah. Leta 1895. je bil imenovan za župnika velike biljanske fare, kjer je plodno deloval do jeseni 1924., vedno vnet za blagor briškega ljudstva, ki ga je spremljal tudi v bridkih časih begunstva po Italiji. Od jeseni 1924. je stolni kanonik v Gorici. Zaslužnemu gospodu zlatomašniku želimo iz vsega srca še mnogo zdravih in blagoslovljenih let!

Po zraku.

Na zrakoplovni črti Dunaj-Rim, ki ima svojo središče v Benetkah, je bilo v mesecu avgustu prepeljanih 681 potnikov. Iz Dunaja v Benetke jih je potovalo 115, v nasprotni smeri 107. Po leto nad Benetkami je napravilo 232 oseb.

Potniški avto

vozi odslej naprej vsako soboto iz Ribijevega postajališča ob 6.40 čez Mošo. Vipolže, Dobrovo, Dolenje v Čedad na semenj. Od tam se vrača ob 12.30.

Nova zveza s Trstom.

Pokrajinski gospodarski svet v Vidmu je sklenil predlagati vladi novo železniško zvezo med Trstom in Monakovem. Zveza naj bi šla iz Trsta v Videm in odtam preko Toblacha v Monakovo. Na ta način bi dobil Trst preko Furlanije novo zvezo s Srednjo Evropo, kar bi bilo za Furlanijo in za tržaško pristanišče velikega pomena.

Tatvina na železnici.

V ponedeljek 23. t. m. se je vozila z vlakom iz Genove v Milan elegantna nemška gospodična. Sedela je v nekem oddelku prvega razreda, svoj kovčeg, v katerem je imela za 100.000 lir draguljev, je položila v mrežico nad seboj. Poleg nje sta bila v oddelku dva gospoda. Na neki postaji se gospodična dvigne in gleda skozi okno. Ko je vlak zopet v teku se obrne od okna in sede. V hipu pa v svojo grozo opazi, da je iz mrežice zginil njen kovčeg, z njim pa tudi njena kupejna sosedica. Dvignila je krik, prihiteli so železničarji in orožniki in takoj začeli preiskavo, drzna tička sta pa že skrivnostno zginila.

Se se najdejo.

Moskovska policija je v pokrajini Pskow v srednji Rusiji odkrila veliko gibanje za monarhijo. Zarotniki, ki hočejo zopet carja imajo svoj sedež v mestu Gdanjsk. Vodje caristov so bivši ruski generali. Čudno je to, da se kljub vsej boljševiski pažnji še širi monarhistični duh.

Novo vino.

Goriško županstvo nam sporoča, da je iz zdravstvenih ozirov dovoljeno na drobno točiti novo vino šele 19. oktobra. Kdor bi prej točil, bo kaznovan.

Nenadna smrt.

V sredo 18. septembra je v Dobravljah nenadoma umrl g. Ivan Rustja, znani mizarski mojster in posestnik. Pokojni je bolehal sicer že več let na želodcu in je prenesel v vojnem času težko želodčno operacijo, vendar ni nihče mislil, da bo tako nenadoma šel na boljši svet, posebno še, ko se je prejšnjo nedeljo udeležil shoda mož pri D. M. v Logu. Od tam je šel obiskat svojega sina v Branico, kjer se mu je bolezen poslabšala, v torek se je vrnil domov, v sredo pa umrl. Pogreba, ki se je vršil v petek zjutraj, se je udeležilo mnogoštevilno občinstvo in domači pevci so mu peli ganljive žalostinke.

Rajniki je bil skrben gospodar in ljubeči oče, ki je vse življenje vneto delal in se trudil za svojo družino. Zanimal se je pa zelo živahno tudi za javno življenje. Bil je med ustanovitelji in pevci — prvega dobravelskega pevskega zbora »Čaven«, odbornik dobravelske Zadruga in skriljske Posojilnice, kratko, zaveden in požrtvovalen naš mož, ki je povsod rad pomagal in vse, kar se je dogajalo v javnosti, vestno zasledoval. Naj v Bogu počiva plemeniti mož, žalujoči družini pa naše iskreno sožalje!

Kuhalnico spet v roke!

V petek je v Trstu neki avtomobil zavozil v Crispijevi ulici v drugega. Prvi avto, ki je prihajal iz Goldonijevega trga, je vodila neka gospa, ki se je presneto malo spoznala v šofer-skem poklicu, čeprav je že davno odložila kuhalnico. Nesrečo namreč pripisujejo njeni nerodnosti. Sprednji del njenega avtomobila se je močno pokvaril, hujšega pa ni bilo.

Arabski bojkot proti Judom.

»Novi list« je že poročal, da so izbruhnili v Palestini nemiri proti naseljevanju Judov. Nemiri so bili sicer potlačeni, a med Arabci še vedno tli. Pred kratkim so izdali arabski dijaki proglas, ki poziva Arabce na gospodarski in družabni bojkot proti Judom, češ da so »Judje mučili Jezusa in zastrupljali Mohameda«. Mohamedanci namreč častijo tudi Jezusa: za njih je Allah bog, Mohamed nje-gov prvi, Jezus pa drugi prerok.

Bojkot pomeni, da ne sme Arabec kupovati blaga pri judovskih trgovcih, ne sme klicati judovskega zdravnika ne odvetnika in sploh ne sme imeti nobenega stika z Judi.

Poljedelski izvoz iz Jugoslavije.

Po današnjih računih bo v izvoznem letu 1929-30. (začne se 1. sept. in konča 31. avgusta) izvoženih iz Jugoslavije 50.000 vagonov moke in pšenice, 100.000 vagonov koruze in 5000 vagonov fižola.

Roko mu je zmečkalo.

V četrtek so pripeljali z rešilnim avtomobilom v tržaško bolnišnico 22-letnega Ferdinanda Turko-ta, doma iz Doline. Imel je do komolca polomljeno in pretisnjeno roko. Turko je čistil stroj za gnetenje ilovice v dolinski opekarni. Nenadoma mu je stroj pograbil roko. Da ni drugi delavec takoj ustavil stroja, bi bil prišel Turko ob življenje.

Pogrešan turist iz Maribora.

Sredi avgusta je 23 letni Bogdan Dekleva, magistratni uradnik v Mariboru, odšel z nekim svojim prijateljem v triglavsko pogorje. Zmenila sta se, da gresta vsak svojo pot, a da se pozneje snideta na Vršiču. Tovarš je prišel, dočim Dekleve ni bilo. Službeni dopust mu je potekel že 4. sept., vendar do danes še ni o njem sledu, dasi ga je že dvakrat iskala rešilna ekspedicija na jugoslov. strani.

Dekleva je visoke postave, podolgovatega obraza, sivih oči, svetlih koždrastih las. Nosil je rumen jopič, pepita sportne hlače, volnene dokolenice in rjave gojzdarice. S seboj je imel nahrbtnik in fotografski aparat. — Domneva se, da je krenil proti Špiku in se tam ponesrečil. Kdor bi kaj vedel o njem, naj sporoči na naslov: Ludvik Zorzut, Maribor (mestni magistrat.)

Figovo vino.

V Milanu so odkrili tvornico, ki je izdelovala iz suhih smokey posebne sirupe, ki so služili za rezanje s slabšim belim vinom. Oblastva so proti prestopnikom strogo nastopila.

Zidanje hotelov v Dalmaciji.

V zadnjih letih je bil naval tujcev v Dalmacijo tako velik, da so se morali mnogi tujci zadovoljiti s podstrešnimi sobicami. Sedaj pa mislijo vzdolž cele obali zgraditi najmodernejše hotele, zaenkrat 60 po številu. Za zidavo hotelov se zanimajo mnoge inozemske tvrdke. Čehi imajo v Pragi veliko akcijsko družbo, ki vzdržuje hotele na Zapadu pri Dubrovniku. Zdi se pa, da bodo zgradili nove hotele večino domačini, predvsem oba denarna magnata Petrinovič in Baburič, ki imata sedaj proste kapitale radi prodaje svojih podjetij za čilski soliter v Južni Ameriki (Čile). Tudi država bo hotelirsko industrijo podpirala letno z zneskom 6 milijonov dinarjev.

Avtomobilski register.

V tržaški avtomobilski register je vpisanih nad 4000 avtomobilov. Seznam pa še ni popolen. Ravnateljstvo opozarja, da je v smislu zakona vsakdo dolžan vpisati svoj avto ali motorno kolo v ta register. Priglasitve se sprejemajo še v teku tega meseca; po preteku tega roka bo ravnateljstvo vložilo kazensko ovadbo, ki bo prinesla zamudnikom od 200 do 1000 lir denarne kazni. Uradi avtomobilskega registra se nahajajo v ulici Machiavelli št. 1 I. nadstr., v prostorih avtomobilskega kluba in so odprti vsak dan od 9. do 12. in od 16. do 18. ure. Stranka prejme o vpisu svojega vozila potrdilo, ki ga mora pokazati na zahtevo policijskih stražnikov.

Promet s tobakom.

Kakor znano gre skozi tržaško pristo luko veliko tobaka na vse strani sveta. Za prevoz tobaka skozi luko skrbi več prevoznih tvrdk: ena ameriška, ena švicarska in še par drugih. Največja je ameriška, ki po poročilih listov sama zaposluje 2400 delavk; ostale tvrdke imajo okrog 200 uslužbenk. Tobak se uvaža iz Bolgarije, Jugoslavije, Grčije in Turčije.

Kako je s politiko.

Po govoru vladnega načelnika.

Po govoru vladnega načelnika, ki je razjasnil njegove namene in načrtal poti za novo delo, so se izvršili nekateri dogodki, ki so posledice Mussolinijevega govora.

Na 30. septembra je vladni načelnik sklical sejo fašistovskega Velikega sveta z edino točko dnevnega reda: Preosnova v sestavi Velikega sveta. Kakor je našim bralcem iz besedil Mussolinijevega govora, ki smo ga v zadnji številki priobčili, že znano, hoče Mussolini število članov Velikega sveta skrbeti, da bo ta ustavni zbor bolj prožen in sposobnejši za delo.

Novi ministri so dne 16. t. m. položili prisego v kraljeve roke, državni podtajniki pa so prisegli vladnemu načelniku.

V ponedeljek ob 11. dopoldne se je prvič zbral novi ministrski svet pod predsedstvom vladnega načelnika. Novi ministri so se že v prejšnjih dneh posvetovali s svojim vodjo o zadevah, ki jih bo današnja seja obravnavala. Na predlog vladnega načelnika je ministrski svet sklenil:

Dne 19. marca 1930. se bo vršilo splošno štetje italijanskega kmetijstva, in sicer štetje kmetijskih posestev, kmečkega prebivalstva ter živine.

Potrjenih je bilo več zakonskih načrtov za pogodbe med Italijo in Turčijo, in sicer za pogodbo o izgnanju iz države, o medsebojni pomoči in zaščiti sodnih oblastev v kazenskih in civilnih zadevah ter za začasno trgovsko pogodbo.

Važen je tudi odlok, da se ustanovi Revizijski svet za Posebno sodišče, ki bo imel nalogo, revidirati sodbe Posebnega sodišča v vseh slučajih, ko zakon to dovoljuje. Ta odlok bo marsikateremu obsojencu prinesel novo upanje.

Ministrski svet je med drugim odobril zakonski načrt o prepisu porok, ki se izvršijo pred duhovniki veroizpovedanj, ki so v državi pripuščena, v registre ljudskega stanja.

Po seji je vladni načelnik sprejel odbor društva »Sinovi Italije«, ki združuje fašistovske Italijane v Severni Ameriki. Predsednik društva je po navdušenem govoru izročil vladnemu načelniku 100.000 lir za dobrodelne namene.

Zakonodajno delo v Jugoslaviji

Ko je dne 6. januarja t. l. jugoslovanski kralj Aleksander ukinil vidovdansko ustavo ter prevzel v svoje roke vso državno oblast, se je v zgodovini Jugoslavije začela nova doba. Politične stranke so zginile. Na mesto parlamenta je stopil Vrhovni zakonodajni svet, katerega člane je imenoval kralj. Vrhovni zakonodajni svet skupaj z vlado izdeluje zakone in jih predlaga kralju v odobrenje. V novi vladi, ki ji predseduje Živković, sedijo

trije odlični zastopniki hrvatskega gospodarstva ter slovenski državnik dr. Korošec.

Jugoslavija je po desetletnih političnih borbah obrnila pažnjo na gospodarsko polje. Ker je nad tri četrtine prebivalstva kmečkega stanu, je vlada začela svoje delo z zakoni in napravami v korist kmetijstvu. Ustanovila je privilegirano agrarno banko, za katero so poljedelske zadrage in zasebniki podpisali 730 milijonov dinarjev osnovne glavnice. Agrarna banka ima namen, nuditi kmetom dolgoročna posojila po nizkih obrestih, in sicer za izboljšanje zemljišč, nakup orodja, živine in semen. Agrarna banka bo nudila kredit tudi vodnim zadrugam, ki nameravajo izsušiti velikanska močvirja v Bački, Baranji ter v Južni Srbiji, da tako pridobijo na tisoče hektarjev prvovrstne zemlje. V zvezi s to akcijo je tudi obširen načrt za notranje naseljevanje. Saj ima Jugoslavija velike predele rodovitne zemlje, ki so zelo redko naseljeni. Mesto da se kmečki sinovi izseljujejo v Ameriko, jim bo tam odmerjena zemlja, obenem pa kredit za poslopja in inventar.

Važna postavka v jugoslovanskem gospodarstvu so gozdovi. Saj gozdovi pokrivajo polovico Bosne in 30 odstotkov jugoslovanskega ozemlja. Ker so blizu morja, je njih vrednost zelo velika. Da se to gozdno bogastvo ohrani in poveča, je vlada izdala gozdni zakon, ki se opira na bивše gozdne zakone Avstrije in Srbije.

Posebne važnosti je novi srednješolski zakon, ki gre nova pota, seveda ne tako odločno kot n. pr. Gentilejeva šolska preosnova v Italiji. Srednje šole bodo treh vrst, realne, realne gimnazije in humanistične gimnazije. Srednje šole so vse državne, nove zasebne srednje šole se ne smejo ustanavljati. Tiste zasebne srednje šole, ki že obstojijo, lahko poslujejo dalje, če prilagodijo učni načrt novemu zakonu. To je posebej važno za katoliške srednje šole, ki jih zakon s tem priznava. Verouk na srednjih šolah je obvezen. Poučujejo ga duhovniki, ki imajo določene izpite ter odlok cerkvenega oblastva. Po novem zakonu se plače učnega osebja znatno zvišajo.

Sedanja vlada je izdala tudi enoten kazenski zakonik za vso državo, enoten zakonik o kazenskem postopku ter pripravlja za l. 1930. splošni državljanski zakonik. Tako bo prihodnje leto v Jugoslaviji, kjer se je doslej sodilo po petih različnih pravih, pravni red izenačen in edin.

Te dni so Delavske zbornice, ki so nekaki državno priznani, od delavstva izvoljeni stanovski parlamenti, zahtevale od vlade, naj izda enoten socialen zakonik, ki bo obsegal vse postavke o zaščiti in zavarovanju delavstva.

Tako skuša nova vlada v tej prehodni dobi do nove ustave urediti

gospodarstvo in izboljšati upravo. Kaže, da bo to delo trajalo nekaj let, kar ni čuda, ker je treba vse od temeljev graditi.

Svetemu Vavlavu, knezu češkemu.

Češki narod se letos s sijajnimi slavnostmi spominja svojega narodnega kneza svetega Vavlava, ki je leta 929. v Stari Boleslavi zatisnil oči. Sveti Vavlav je znamenit, ker je z vneto razširjal in utrjeval krščansko vero med svojim narodom. Pa tudi v državopolitični zgodovini češkega naroda je sveti Vavlav pomembna postava. Zakaj on je bil, ki je s spretnim in daljnovidnim delom dosegel, da je češka država postala popolnoma samostojna in nič več odvisna od nemškega cesarstva. V svetem Vavlavu častimo torej katoliškega svetnika in velikega slovanskega državnika.

Svetovavlavski slavlja se vršijo že od maja, ko so otvorili svetovavlavsko razstavo, in sicer v starodavni Vladislavski dvorani praškega gradu. Tu so razstavljene dragotine, orožje, slike, spomeniki, listine ter knjige, ki se nanašajo na sv. Vavlava in njegovo dobo. V juliju je narodnega svetnika proslavila orlovska mladina na veličastnem taboru v Pragi, ki se ga je udeležilo nad 50.000 telovadcev iz skoro vseh katoliških dežel. Obenem so zborovale Zveza slovanskega katoliškega dijaštva, slovanski bogoslovski zbori, itd. Sredi avgusta se je vršil v Stari Boleslavi, kjer je sv. Vavlav umrl, evharistični shod. — Dne 15. septembra pa so se slavlja nadaljevala z romanjem na grad Tetin, kjer je Vavlav po starem izročilu prebil mladostna leta in kjer je njegova stara mati, sv. Ljudmila, njegova vzgojiteljica, bila umorjena. — Dne 27. septembra se bodo državna vlada, inozemski zastopniki ter ljudstvo poklonili pred kipom sv. Vavlava v Pragi. Na svetnikov god dne 28. septembra pa bodo slavlja prišla na višek, ko se bo pomekal po praških ulicah slavnostni sprehod h katedrali sv. Vida, ki so jo letos dovršili in jo bodo na ta dan slovesno otvorili. Praški nadškof Kordač bo kronal glavo sv. Vavlava z dragoceno krono, ki je dar češkega naroda. Ponoči bo v stolnici celonočno češčenje z opolnočno službo božjo. Slavlja se bodo završila z evharistično nedeljo 29. septembra; popoldne pa bo na staroslavnem praškem gradu, kjer stoji predsednik republike, slovesen obhod z relikvijami svetega Vavlava. Tako časti češki narod svojega svetnika in vladarja.

Izredna politična zrelost češkega naroda se kaže v tem, da se vlada s predsednikom republike Tomažem Masarykom na čelu uradno udeležuje svetovavlavskih proslav. Tudi češke svobodnomiselne stranke so glasno sodelujejo pri teh proslavah, ki jih seveda vodijo katoliška združenja. Narodno občestvo je Čehom več kot stranka. Zato pa se jim je posrečilo, v enem desetletju utrditi in okrepiti mlado državo.

Kulturni vestnik.

Beseda o upanju.

Slovenski pisatelj dr. Janez Meninger je l. 1893. napisal roman »Abaddon«. Sam ga je imenoval bajko za starce. Namen mu je bil pokazati kvarljivost črnoglednega svetovnega nazora. Abaddon — Gonoba, zli duh prevare, hinavščine in krivice, znan iz »Skrivnega razodetja«, hoče čisto usužnjiti in pogubiti mladeniča Samorada Veselina, katerega pa slednjič reši njegov dobri angel. V naslednjem smo ponatisnili nekaj odlomkov iz govora dobrega angela.

»Vi, mladeniški pesimisti z nazori umirajočih starčkov, poudarjate, da človeštvo hira in da se zlasti Evropa stara. Res se staranju in razpadanju po dovršeni dobi svojega razcveta in svoje moči narodi takisto ne morejo izogniti kakor ne posamezni človek. Tudi duh vsega naroda ali naroda kot celote nima življenja brez mej. Kadar je doseženo najboljšo, nam mora ugajati slabše, ker se vedno poraja novina; in kadar je došel narod do vrhunca, se mora napotiti nizdol, ker ne more ostajati, pot nizdol pa je navadno hitrejši od pota vkreber. Sploh se ne more nobena človeška naprava ali namera izvesti do skrajnih posledic, ker se vsega človeškega početja drži zmota in greh in je vsakemu zemljskemu bitju že pri postanku vcepljena kal prihodnjega prestanka...

»Toda pota božje previdnosti so nezasledna; ako pa jih skušamo zasledovati, moramo v človeški usodi iskati tudi večne pravice in večne ljubezni božje. Zatorej se ne sme nihče predrzniti do pesimistične (črnoglede) trditve, da je človeštvo že dospelo do poslednje dobe svojega zemljevanja. Koliko tisočletij so po zemlji lomastili ihtijosauri (velikanske predpotopne živali) in njih svojat, preden so se po greznili v kredol! Ti, človek, božja podoba, pa si ne upaš záse pričakovati vsaj toliko tisočletij, kolikor jih je bilo danih tisti golazni in nakazni? Vera te uči, da je po padcu prvega človeka minilo štirinajst let, preden je prišel obetani Spasitelj, da nam odveže prokletstvo izvirnega greha. Ali ne dvojiš o božji pravičnosti in ljubezni, ako pesimistično trdiš, da bo doba, v kateri se more človeštvo udeleževati duševnega preporoda po krščanstvu, krajša, nego je bila doba tožnega čakanja na učlovečbo božjega sinu? Pomisli dalje, koliko narodov še čaka oznanjevalcev božje blagovesti. Koliko je še divjakov in samojedov (človekožerov), ki so tudi pozvani k splošni prosveti; koliko je še poravnati očitih zgodovinskih krivic, kako malo je še ljudi na zemlji za te velikanske prostore in kako neizmerno je bogastvo in koliko je živih, ki jih hrani zemlja, še nenačetih. In ta naša zemlja nam celo še ni znana po vseh rodovitih pokrajinah — kamoli obdelana. Če preudariš vse to, moraš pesimiste zavriniti z upravičeno sodbo, da človeštvo še ni pri kraju,

ampak še vedno v prvi dobi svoje zgodovine. Ako smemo vzporejati celotno človeštvo posameznemu človeku in značaju njega dob, tedaj smemo z drugimi besedami reči, da nas čaka še velika nedogledna mladeniška in moška doba svetne zgodovine, preden se človeštvo jame starati in propadati v vseh tistih bedah in grehotah, o katerih nam prerokuje Sveto pismo. Potem stoprav pride »dan Gospodov«, »dan sodbe in povračila«. »Prvine se raztope in zemlja zgori z vsemi stvarmi na nji.« In kdaj se zgodi? »Tistega dneva in tiste ure ne ve nihče, tudi krilatci v nebesih ne, nego edini Oče.«

»Pesimisti prav radi vzporejajo našo dobo upadajoči in medleči dobi rimske države v starem veku. To je neosnovana vzporedba, strašljiva pretirava obrabljene reka, da se ne zgodi nič novega pod solncem. Prav nesmiselno je, s tistim merilom — kakor stare čase — meriti popolnoma predružačeno pozorišče na vse drugačnih temeljih osnovane položaje sedanje dobe. Stari vek je ječal pod robstvom in malikovalstvom. Sedanji omikani svet ne pozna robstva in ga odpravlja, koderkoli se širi evropska omika. Ta omika prešinja počasi vse in se razteza neustavljivo. Skoro bomo spoznali vso zemljo, kjerkoli morejo bivati ljudje, in vsi ljudje bodo deležni omike in napredka.

»Neosnovan je torej strah, da bi še kdaj barbari porušili evropsko kulturo; nasprotno pa je velik dobiček za vse naše nastopnike, da podedujejo vso našo omiko, vse iznajdbe in tudi vse imovinske pridobitve svojih prednikov. Pomisli poslednjič še krščanstvo! Sedaj kakor nekdanj ima vnetih oznanjevalcev, neustrašenih mučenčev; neustavljivo se širi po vsi zemlji, blažeč srca in kroteč strasti ljudem in narodov ter nudeč vsakemu človeku milote in tolažila, kakršnih ne vzmore nobeno malikovalstvo, nobeno mrdoslovstvo in nobeno slepilo Abaddonovo... Ni torej res, da se ne godi nič novega pod solncem, ampak očito je, da napredujemo po stezah vere in pravosti, omike in svobode kvišku k idealnim smotrom, in sicer tolikanj, da se kaj takega do sedaj ni izvršilo pri nobenem narodu, kolikor jih pozna zgodovina naše zemlje.

Jakopičev jubilejni zbornik.

V Ljubljani, 1929. Uredil Fran Albrecht. Izdaja »Ljubljanskega zvona«. Založila Tiskovna zadruga. Str. 98.

12. aprila je starosta in mojster slovenskih slikarjev Rihard Jakopič praznoval svojo šestdesetletnico. To je bil kulturni dogodek. Ob tej priliki je »Ljubljanski zvon« izdal sijajno opremljen zbornik razprav o Jakopiču in njegovem delu. Na prvem mestu stoji pesem »Rihardu Jakopiču«, ki jo je Oton Župančič napisal Jakopiču v času, ko ta še ni bil tako priznan. V umetniškovo miselnost in čuvstvovanje čitate

govora, ki sledi Župančičevi pesmi kot faksimile: »Ker prelepo je to življenje — in le enkrat smo skupaj na tem dragem koščku naše pisane zemlje, potem nikdar več. In v tem kratkem roku moramo opraviti vse, kar nam je naročeno. Zato trdno upam, da mi je odmerjeno ravno še toliko časa, da morem doprinesti tisto, kar sem do zdaj zamudil, in se obenem zahvaliti s pospešenim svojim delom vsem, ki so mi izkazali svoje nagnenje, najsi bo dejansko ali z lepo besedo in tudi tistim, ki so se mi kdaj v življenju brez besed prijazno v srcu nasmejnili.« — Sledijo članki: Napoved spominov (R. Jakopič), Jakopičeve skrivnosti (Izidor Cankar), Rihard Jakopič v slovenskem slikarstvu (France Mesesnel), Iz pogovorov z mojstrom Jakopičem (Ferdo Kozak), Še nekaj (R. Jakopič), Jakopič in slovenska moderna (J. Kozak), vsi važni in bistveni doneski k spoznavanju Jakopiča in slovenske umetnosti. Najbolj spoznamo Jakopičevo čisto umetniško stremljenje iz njegovih lastnih izjav. Čujmo, kaj pravi o umetnosti (str. 61): »Umetnik se hoče udeleževati, torej je njegovo delo izraz ustvarjajoče sile. Zaradi tega ne more nikdar ničesar uničevati, pač pa le oživlja. Vse kar uničuje, ni umetnost. So dobe, so časi — vendar v višji zakonitosti izvira le eno iz drugega; nova življenja klijejo iz dozorelih organizmov, v polet zagnana moč oživlja možnosti nove in ji stoletja in stoletja priliva svoj žar. Da, vse, kar je ustvarjenega iz dna človeka, kar je umetniškega, vse to oživlja. In to je skrivnost in zmisel in namen umetnosti. Modrijani so gradili predpise, češ, umetnost bodi to in to, zaradi tega in tega. Dejali so, da je vse, kar je umetniškega, lepo in da je umetnosti cilj in merilo lepota. In drugi, da se v umetnosti očituje resnica. In tretji, da oboje. Jaz pa trdim, da je v umetnosti več: i lepota i resnica, pa tudi ljubezen naša in morala. Da, tudi morala, kajti ni je za umetnost morale razven tiste, ki živi v umetnini. In resnična umetnina ne more biti nemoralna.« — V Zborniku je tudi deset izvrstno posrečenih reprodukcij Jakopičevih slik v mnogobarvnem tisku, kar vrednost knjige izredno povečuje.

Rihard Jakopič se je rodil v Ljubljani 12. aprila 1869. Dovolil je realko. Slikarstva se je učil na Dunaju, v Monakovem pri rojaku Azbetu in v Pragi pri Hynaisu. Od l. 1906. živi v Ljubljani.

Križarji miru.

Zgodovina pravi, da je še po vsaki veliki vojni vzniknilo iz ljudskih plasti mogočno mirovno gibanje. Od vojne najbolj prizadeti narodi so bili prvi, ki so čutili potrebo, da se dvignejo z zahtevo po miru. Tako je tudi po svetovni vojni mirovno gibanje najmočnejše zajelo dva najbolj prizadeta naroda: Nemce in Francoze.

Potov za ohranitev miru med narodi je več. Pravkar so v Ženevi izzvele krilatice: razorožitev, mirovno razsodišče, združene države Evrope. Toda vse te lepe misli niso izpeljive, dokler se narodi ne pripravijo na razorožitev duha. Državniki in zadnji kočar morajo biti prešinjani resničnega duha o bratstvu in vzajemnosti med ljudstvi. Iz vzgojnih in učnih knjig morajo zginiti slavonspevi na slepi nacionalizem. Treba je vanje poudarka, da so majhni narodi prav tako poklicani, da doprinesejo svoj del k skupni kulturi človeštva kot veliki in mogočni.

Takšna zavest je prešinila že dobršen del evropskih narodov, zlasti mlajši rod.

Prav iz zadnjih dni imamo dokaz za to. Že v eni zadnjih števil »Novega lista« smo brave opozorili na novo dobne križarje miru. Francoski mladinski vodja Marc Sangnier je pozval evropsko mladino na IX. mednarodni mirovni kongres. Klic mlade Francije je vabil v prvi vrsti nemško mladino. Glavna točka zborovanja in vrh vseh dni je bila »Croisade de la Jeunesse pour la Paix« (Mladinska križarska vojna za mir). 16. avgusta so se na

mejah Francije zbrali mladi križarji s skupnim ciljem: pohod na Pariz. Spotoma so križarji tujih narodov spoznali francosko ljudstvo, ki je med svetovno vojno stalo v sovražnem taboru. Povsod so križarje toplo sprejemali. V neoviranem razgovoru so si srca prihajala bližje.

Mirovni pohod na Pariz je imel uspeh. Doraščajoči rod dveh prej si sovražnih narodov si je segel v roke, prešinjen z mogočno idejo, da morejo ljudstva le v miru, brez medsebojnega sovražstva, graditi temelje solnčnemu kulturnemu domu.

šem številu bojnih ladij zelo udarjene, ker zaslužijo pri vsaki velikanske svote. Zato je umevno, da so bile v skrbeh za zaslužek. Letos so te nečedne zadeve prišle na dan. Senat (gornja zbornica) je začel preiskavo. Za stvar se živahno zanima tudi predsednik Hoover, ki mu je menda mnogo na tem, da se oboroževanje res omeji in da se doseže pomorski sporazum z Anglijo. Časopisje zahteva, naj se vse pogodbe za gradnjo novih ladij razveljavijo, ako se jeklarne in ladjedelnice ne morejo čisto opravičiti.

Okno v svet.

Razširjenje vladne koalicije
v Belgradu se pričakuje. Ministrski predsednik Živković je sprejel v avdijenci dr. Grisogona, bivšega ministra in ozkega Pribečevićevega prijatelja. Govori se, da bo Grisogono stopil v vlado. Na ta način bi bili v vladi že skoraj zastopniki vseh prejšnjih političnih struj.

Laburistična stranka v Ameriki.
V Zedinjenih državah Severne Amerike se borita pri vsakih volitvah za nadvlast le dve stranki, in sicer demokratska in republikanska. Komunistična stranka je pri zadnjih volitvah popolnoma propadla, ker vidi ameriško delavstvo v Rusiji, kam vodi komunizem. Da pa bi prišli delavci do politične moči, so si ustanovili sedaj po angleškem vzorcu in programu svojo laburistično (delavsko) stranko.

Marinković — Burov.
Končno je prišlo do na obeh straneh tako zaželenega sporazuma med Jugoslavijo in Bolgarijo. Saj so do bro sosedstvo obeh slovanskih mejašev motili le plačani vstaši. O priliki ženevskih zborovanj sta se sestala jugoslovanski zunanji minister Marinković in bolgarski Burov. Začrtala sta glavne smeri novega sporazuma: obe vladi morata delati na to, da se obmejni poboji nehajo; jugoslovanski podaniki posestniki na bolgarski strani, dobe posestva na tej strani,

isto stori bolgarska vlada; ob meji se osnuje 10 kilometrov širok nevtralen pas. Politični krogi v Belgradu in Sofiji upajo, da bo trajen sporazum kmalu dosežen.

V češki vladi
je nekaj začelo pokati. Ministrski predsednik Udržal, ki je bil obenem tudi vojni minister, je namreč to mesto prepustil agrarcu Viškovskemu. To je povzročilo nezadovoljnost v vrstah češke ljudske stranke. Češka ljudska stranka, ki tvori z agrarno stranko vladno koalicijo, očita slednji, da je z novim agrarnim ministrom razrušeno politično ravnotežje v ministrskem zboru. Za 27. oktobra bodo razpisane nove volitve. Bržkone pa ne bodo prinesle veliko sprememb.

Združene države
in pomorsko oboroževanje.

L. 1927. se je v Ženevi vršila velika konferenca za znižanje pomorskega oboroževanja. Konferenca je bila sklicana po prizadevanju združenih držav. Uspela pa ni. Poleg drugih vzrokov, da se je ponesrečila, je bilo tudi delovanje nekega ameriškega časnikarja, ki se piše Shearer. Ta je prejel od velikih ameriških jeklarov 25.000 dolarjev, da je lahko vprizoril veliko časopisno gonjo proti znižanju oboroževanja. Porabil je tudi neke podatke iz ameriškega mornariškega ministrstva. Jeklarne bi bile pri manj-

To niso grehi.

V velikem uradu je zaposlena brhka in bistra deklica. Ob sedmih zjutraj je že sklonjena nad knjigami, zadnja gre zvečer iz pisarne. Lastnik podjetja pravi: »Dekle je glavni živec mojega podjetja. Ona zna vse, vse opazi, je točna, zanesljiva, pravi biser uslužbenke!« Tako jo hvali podjetnik, ki pride le parkrat v mesecu pogledat v pisarno, sicer pa spi, se vozi v avtu, igra tenis in je sploh »gospod«. Nekoč pride podjetnik zopet v urad. Dekle ga prosi za par dni dopusta, ker jo zbada v prsih. »To pa vendar ne gre, gospodična, saj smo vendar v polni pari z delom.«

Čez par dni kliče mestna bolnišnica lastnika podjetja k telefonu: »Vašo prvo uradnico so danes nezvestno pripeljali k nam. Pomanjkanje zraka in gibanja je povzročilo kostno sušico.«

»Vraga vendar, kje pa dobim zopet takšno delavno moč,« odgovori lastnik. Dva tedna potem so deklico pokopali. Še to: lastnik je imel letno 100.000 lir dobička, dekle pa 250 lir mesečne plače. Krivca prezgodnje dekletove smrti pa ne morejo najti...

* * *

Trgovec B. veselo živi: avto, šampanjec, koncerti, dekleta itd. Čez nekaj časa zaide v denarne stiske. Najema posojila pri tej banki, da pokrije obveznosti pri oni. Nazadnje ne

Fr. Heller:

ODISEJ SE VRAČA.

Dovolite, da vam povem, kar se je v štirih dneh po vašem odhodu zgodilo. Na dan vašega odhoda, torej 11. maja, je gospod Aspebrink zapustil svoje zadolženo posestvo in se odpeljal v Gothenburg. Seveda se je v hotelu vršila poslovilna veselica, h kateri sem bil tudi jaz povabljen. Odklonil sem z izgovorom, da se ne počutim dobro. Končno vendar ne smem preveč tvegati, ko delujem v svojem lastnem rojstnem mestu, posebno še če delam za posvečen namen. Veselica je menda zelo dobro uspela — pol udeležencev se je šele v Gothenburgu poslovilo od gospoda Aspebrinka. Upam, da se mu je kljub temu posrečilo, da se je vkrcal na »Thorsten« in da je v Liverpoolu ujel »Olympic« in s tem se poslavljam od gospoda Aspebrinka. Svojo dolžnost je storil

in lahko gre — kot upam — delavni prihodnosti nasproti.

Odkar sem se naselil v Brinkestadu, nisem zamudil niti trenutka. Urediti sem moral dve stvari: prva je bila idealne, druga pa gnotne narave. Poskušal sem si pridobiti podatke o njej in najel sem vse razpoložljive delovne moči tri milje na okoli, da bi začel delo na Brinkestadu. Posledica tega je, da sedaj 210 mož preiskuje notranjost Brinkestada. Poizvedovanje pa je dalo malo uspehov.

Lavertisse, težko je, ako človeka obsoja lasten narod, ako človek pripada majhnemu narodu in ako je ženska. Uboga, uboga mala Mara... Ali nisim vso krivdo radi tvoje usode, ali morda smem znaten del zvaliti na rame ozkosrčnih meščanskih filistrov, ki so se samovoljno postavili za tvoje sodnike? Ah, če bi bilo tako — in ah, kakšno čuvstvo bi bilo, jih obsoditi in istočasno kaznovati. Bodi mirna, Ma-

ra, biti moraš maščevana in maščeval te bom — vsaj na glavnem zločincu, tvojem možu gospodu pl. Marck-u.

H koncu glavno novico: Gospod pl. Marck je poskušal, da bi po predstojniku svoje pisarne — saj veste, da ima izvozno in uvozno trgovino — izpraznil paznika svojih dve sto desetih rudarjev. Kaj pač utegne biti namen tega korenitega dela? In kdo da je novi posestnik Brinkestada? (To vprašanje so si razen njega gotovo tudi drugi stavili.) Moj paznik ga je po naročilu odslovil z odločno izjavo, da ne more dajati nobenih podatkov.

Dovolj, Lavertisse, tiger je začel vohati nastavljeni plen. Njegovo zanimanje nameravam od dne do dne stopnjevati, s tem da se bom branil sprejeti vsak kakršenkoli obisk in da se bom zaprl na svojem posestvu kot modrijan Kant*) v Königsbergu, ako ste o tem misleci že slišali. Ta je mnogo modroval o človeški volji, o

more več naprej. Brž prepiše vse na ženo. Pride konkurz. Sodnija pa mora postopanje ustaviti, ker trgovec nič nima. Čez mesec dni ima trgovec novo tvrdo, kmalu za tem nov konkurz, majhni upniki so pa oškodovani za težko privarčevane groše. — Slep parja pa ne dobijo...

Gospod A. ima krojačnico. Najboljša in največja v mestu. Njegov bivši prikrojevalec otvori tudi krojačnico. Gospoda A. je kar grizla zavist, da gre njegovemu prejšnjemu uslužbencu dobro. Začel je pod lastno ceno prodajati obleke. Lahko, ko pa je imel na strani že lepe denarje. Nova krojačnica je šla na boben, ker ni vzdržala umazane konkurence. V obupu je propadli krojač napadel in poškodoval svojega prejšnjega gospodarja. Zato so ga zaprli, družina strada. — Kdo je kriv vsega zla, se ne ve...

V nekem dunajskem listu sem te dni bral takle oglas:

P. T. zdravnikom in znanstvenim zavodom se daje na razpolago, da na njem raziskujejo nove nalezljive in smrtnonevarne bolezni, 29 leten, zdrav in izobražen družinski oče treh otrok. Je v velikanski bedi s celo svojo družino. Za plačilo zahteva le majhno odškodnino, ki naj se ob njegovi smrti izplača otrokom. Ponudbe na upravo lista pod geslom »Zadnji poskus«.

Vsa tragika človeka, ki se v obupu posveča smrti, da ohrani v življenju svoje drage, je v teh vrstah. Kdo je kriv takih žalostig. Morda družba in nje razrvana družabna urejenost? Ne! Se ne ve...

To so socialni grehi! Čeprav v katolikizmu, o v. gledalu vesti niso natisnjeni. r. b.

PISMA ROJAKOV.

Pozdrave pošiljamo slovenski izseljenci, ki delamo v rudniku v Fontaine l'Evêque v Belgiji staršem, bratom, sestram, možje, ženam,

kateri je trdil, da mora biti prosta. Jaz pa se nagibljem bolj k nazoru, da je največja privlačna moč odločilna. In upam, da bom to lahko dokazal na gospodu pl. Marck-u.

Vaš prijatelj Pelotard.

Brinkestad, 17. maja 1911.

Ljubi Lavertisse!

Najlepša hvala za vse, kar ste poslali — tako za Vaše povpraševanje po surovinah Brinkestada kot za Vaše izredno pripravljene »rudninske preskušnje«, določene za veliko jamo iste gore. Posebno dobro ste si izmislili, da ste napravili tako, da tri različne tvrdke z dobrozvenečimi imeni in naslovi povprašujejo po rudninskih preskušnjah in morebitnih možnostih naročanja. Da, ta poteza Vam je res v čast. Da nisem profesor Pelotard, bi hotel biti Lavertisse.

Kar zadeva pripravljene poskuse

fantje dekletom in vsem sorodnikom in znancom in tudi »Novemu listu«, ki ga vedno težko pričakujemo, da nam prinese novic iz domačih krajev. Godi se nam še precej dobro. Franc Kikel, Franc Šorli, Valentinčič Jožef, Volf Jožef iz Petrovega brda; Kos Andrej, Trtnik, Rutar Anton, Kneža; Kikel Ivan, Kleč Nikolaj, Žefran Stanko, Kal

* * *

Pozdravi z morja.

Na krovu »Marte Washington«, 15. septembra 1929.

Dragi »Novi list«! Izseljenci, ki potujemo v Ameriko na parniku »Marta Washington« pošiljamo prisrčne pozdrave staršem, bratom in sestram in vsem prijateljem in znancom.

Ema in Hubald Vrabec, Husu Franc iz Trsta; Grosar Gabrijel, Srebrnič Peter, Bašin Jožef, Mirko Bratina iz Solkana; Hoban Karel, Hoban Anton, Mučič Karel, Brajnik Jožef, Mučič Stefanija, Lavrenčič Veronika, Gril Jožefa, Gril

Alojz iz Štandreža; Pintar Alojz, St. Maver pri Gorici; Kralj Ludvik, Dornberg; Troha Alojz in Troha Slavko, Velike Zablje; Vatovec Alojz, Vatovlje; Dekleva Jakob in Dodič Francka, Podgrad; Turkovič Anton, Udovič Anton in Sankovič Anton, Malo brdo; Znidaršič Tončka, Prem; Gerbižen Alojz in Gerbižen Albert, Planina; Benčina Karla, Može Pavla in Majcen Pavla, Štorje; Petelin Stanko, Tomaj; Zlobec Miroslav, Dutovlje; Bubnič Tomaž, Bubnič Jožef; Bubnič Franc, Bubnič Anton, Mršnik Anton, Brožič Tomaž iz Poljan; Simšič Josip, Marinae Anton in Marinae Alojz, Lisac; Smajila Marija in Jurančič Ivanka, Lipa; Smajila Franc, Pasjak; Mlekuž Ivan, Kal; Cuder Marija, Bovec; Čopi Baldomir in Kravanja Justina, Čezsoča; Gregorič Stanislava, Vogersko; Ivančič Rudolf, Artviže; Obersnel Jakob, Barkovlje; Gustinčič Jožefa, Kozjane; Lemut Josipina, Zapluže; Frank Josip, Trst; Vodopivec Hedvika, Potoče; Kerkoč Pavla, Potoče; Pinzan Stefanija in Vivoda Antonija iz Buzeta.

Kaj nam z dežele pišejo? S Pivke.

Postojna. — (Smrt na grobu. — Zopet požar. — Iz daljne Sicilije je prišla neka gospa na grob svojega brata Inocenca Borsellino, ki je umrl pred enim letom. Komaj pride do groba, jo bridkost tako presune, da zakriči, dvigne roke in pade — mrtva. Pri sebi je imela majhnega otroka in mater, ki sta neutolažljivo jokala. Njeno truplo so v nedeljo peljali na dom. — V noči med petkom in soboto se je vnelo v podstrešju neke stanovanjske hiše pri vojašnicah. Ali je bila nemarnost ali hudobija ali Bog ve kaj, da je zagospodaril ogenj v skoraj novi hiši? Zidovi so ostali, drugo je vse zgorelo. Najbolj so oškodovane stranke, ki niso imele zavarovanega povišstva. Isto noč je vničil požar na nasprotni strani vojašnic popolnoma novo barako, v kateri ni še nihče stanoval. Čudno!

Planinska gora. — (Celonočno češčenje. — Kresovi.) — Noč med 14. in 15. septembrom je nudila romarjem na Planinski gori obilo du-

ševnega vžitka. V lepo razsvetljeni romarski cerkvi je bilo izpostavljeno od 6. zvečer do 6. ure jutraj Najsvetejši, pred katerim so se vršile v najlepšem redu celonočne molitve raznih župnij, med katerimi je bila najbolj točna in res lepo disciplinirana župnija Hrenovice. Sveta maša ob 12½ popoldne je napravila na pobožne romarje svečan utis. Okoli romarske cerkve je žarelo celo noč 21 kresov. Tudi oblastva obmejnih straž so bila romarjem zadosti naklonjena. Drugo leto bodo gotovo še bolj.

Iz Gor.

Tolmin in okolica. — (Obisk. — Semenj. — Velik požar. — Smrt.) — Preteklo sredo nas je mimogrede posetil goriški prefekt gosp. Dompieri, ki se je mudil tiste dni po Trentski dolini in po Kobariškem. Sprejel ga je načelnik naše občine dr. Marsan in razna oblastva. Podal se je nato na novo županstvo in na gimnazijo. Posetil je tudi našega č. g. dekana in imel z njim daljši razgovor.

brinkestadske rude, jih še nisem uporabil. Težava je naravno, postaviti jih o pravem času na pravo mesto. Toda to pojde. In morebiti že v bližnji bodočnosti. Kajti gospod pl. Marck — toda najprvo moram omeniti, da sem za to, da bi preprečil, da bi si imenovali na svojo roko preskrbel poskusne kose iz brinkestadskega rudnika, dal celo rudarsko okrožje ograditi z božjo žico; paznikom sem pa dal stroga navodila, naj gledajo, da ne bo noben nepoklican človek stopil na to ozemlje. Kot izgovor sem navedel strah pred socialno-demokratskimi hujskači, čeprav že sama plača, ki jo dajem dve sto desetim zadostuje, da jih odvracam.

Toda hotel sem pripovedovati o gospodu pl. Marck-u. Tiger se je nastavljenemu plenu že znatno približal. Včeraj sem naletel — seveda »čisto slučajno« — na ravnatelja njegove pisarne, njegovo desno roko, baš ko sem

se odpravljal v rudnik k nadzorovanju. Hitro se je — po švedski navadi — predstavil, a je pozabil omeniti, pri kom je nastavljen, ter je pričel navskriž spraševati po vseh pravilih te umetnosti, a brez talenta, za kar mi pa seveda ni bilo. Odkod sem prišel? Iz inozemstva, natančneje označeno, iz Anglije in Amerike. Ali sem se rodil na Švedskem? Da, slučajno, toda zgodaj sem se izselil z rodne zemlje kot mnogo drugih njenih najboljših sinov. Resnično, zelo resnično. Zakaj sem kupil baš Brinkestad? Ker mi je ugajal in ker sem pri hitrem pregledu pred kupčijo ugotovil, da bo stvar nesla. Ah, kaj da mislim o gospodu Aspebrinku — tepec, kajne? Gotovo — seveda, to se pravi, nerazsoden mlad mož, ki bi ne bil sposoben zgraditi srečo, ako bi mu jo še tako razloženo silil v roko. Ah — ljudje da se zelo čudijo mojemu samotnemu življenju v Brinkestadu, kako naj se to razume?

Obiskal je potem tudi cerkev. — 21. septembra smo imeli pri nas običajni semenj. Ker je bilo vreme lepo, je bil še precej živahen. Raznih neumnosti pa, ki so navadno združene s semnji, zdaj ni bilo. — V Zadlazu Čadrgu se je vnel v četrtek popoldne grozen požar. Pogoreli sta dve hiši in senik. Ta nesreča je zadela družini Valentina Kavčiča in Matije Kenda. Požar se je vnel v hiši Kavčiča (p. d. pri Mešeletu) ravno ko so bili vsi domači na polju. Doma je bil tisti trenutek le stari oče, ki se je še sam komaj rešil. Ko so prihiteli sosedje in domači, je bilo že vse v plamenih. Ogenj se je bil že tako razširil, da se je vžgal tudi senik, čisto poln sena. Ker pa je bilo še vetrovno, se je kmalu vnela še Kendova hiša (p. d. Trnarjeva). Moremo si misliti grozo teh ubogih ljudi. Slamnate strehe, vode nikjer, nihče več jim ni mogel pomagati. Prvi niso mogli rešiti ničesar, vse, vse jim je uničil grozni požar, le golo življenje jim je še ostalo. Drugi so mogli rešiti le nekaj pohištva, drugega ničesar, imajo pa kopico majhnih otrok. Kam naj gredo reveži z njimi? Škoda znaša okrog 50.000 lir. To pa nesrečni družini še bolj zadene, ker ne ena ne druga nista bili zavarovani proti požaru. Upamo, da so še dobri ljudje, ki bodo ubogim pogorelcem vsaj malo pomagali. — Umrli je v Žabčah 17. t. m. Andrej Kavčič (p. d. Kos). Bolehal je za jetiko. N. v m. p.!

Log pod Mangartom. — V naši vasi se je v zadnjem času izvršilo več sprememb. Poročali smo že, da smo dobili novega duhovnika, ki se nam je že priljubil. Kmalu zatem je 70 letni gozdni čuvaj Tomaž Kovač odstopil svoje mesto mlademu Albertu Vaslasu. Pretekli teden je pa bila nepričakovano umirovljena Marija Jakelj pl. Pödransperg, ki je nad 20 let vodila našo pošto. Dasi že priletna je vendar opravljala svoje posle vedno v splošno zadovoljstvo vseh. Na nje no mesto je prišla gospodična iz južnih pokrajin. Na mesto v rudniku ponesrečenega cerkv. ključarja Ma-

tije Černuta je bil izbran ugledni trgovec Anton Kravanja. Tako je prišlo pri nas do nenavadnega slučaja, da vodijo cerkvene zadeve sami Anton. Duhovnik je Anton, oba ključarja Antona in cerkovnik tudi Anton. Upamo, da bodo, kakor so po imenu, tudi v mislih in v delu složni in edini med seboj. Ali je to kaj pomagalo ali kaj drugega, dejstvo je, da je prejšnji teden po dolgem času bil obešen zvon tudi na pokopališki cerkvi Matere božje. Zdaj bo treba urediti še cerkveno uro, ki je zlasti za nas rudarje velikega pomena. — Osebnih sprememb torej ne manjka. Le vreme se kar nič noče prav spremeniti. Sicer se nebo večkrat pooblači in malo porosi, a do pravega, izdatnega dežja le ne more priti. Otava je bila zato bolj pičla.

Kobarid. — (T o i n o n o). — Še dihamo in živimo, četudi nas je vedno manj. Vidno se krči naše število; pred par tedni je odšla ena gruča mož in mladeničev, a sedaj se že druga in mnogo večja odpravlja. Le drvite z doma, fantje in dekleta, in zidajte si zlate gradove v oblake. A nekoč bi se radi povrnili, radi obdelovali košček domače grude, se odpočili v njenem naročju, a bo prepozno. — V našem trgu imamo tudi elektrarno, a njene razsvetljave smo le malo deležni. Za vsak majhen prepah nam odpove svojo dobroto, katero moramo nato nadomestiti z vsemi razpoložljivimi sredstvi; od zavrženega starega luminka, lojenke in voščenske, pa do lepe petrolejke. — Tudi cerkveni koncert bomo imeli v kratkem. Izborne moči našega cerkvenega zbora nam bodo gotovo nudile obilen umetniški užitek.

Šentviška gora. — (C e s t a i n d r u g o). — Letina je tukaj dobro obrodila. Pšenica in ječmen sta bila prav lepa, ker jima ni primanjkovalo dežja. Ajda vsled suše trpi, pa tudi pri njej se bo delo izplačalo. Krompir pa je letos naravnost izvrstno rodil. Bilo bi torej dobro, ako bi imeli le pošten vhod na gorsko planoto. Edina dovozna cesta, ki veže gorsko planoto

z dolino, je cesta Slap-Šentviška gora. Ta cesta je bila do nedavnega časa lepa in gladka. Vozniki so lahko peljali do osem kvintalov in še več s parom konj. Danes pa kolneta voznik in šofer, ako morata le dva kvintala privleči na Šentviško goro. Da je ta cesta silno važna, se razvidi iz tega, da mora do polovice služiti tudi Pečinam in Ponikvam. Ta cesta je torej služila občinam Šentviški gori, Ponikvam-Pečinam in trem duhovnijam. Vsi ti kraji bodo kmalu popolnoma odrezani od glavne ceste Idrija-Sv. Lucija. Kako se bo potem spravljalo blago na planoto, tega nihče ne ve, ker zrakoplovne postaje še ni pri nas.

Livek. — Naši ljudje venomer tarnajo, da ni denarja. Gostilne so pa le vedno polne. Nič nimamo proti temu, da se kdo razvedri pri kozarcu vina. Toda postavljati se, kdo ga več spiije, je pa bedasto. Lep vzgled dajemo izpeljancem (mladi fantje), ki že vsa mogoča sredstva proti spočetju uporabljajo. Bajе imajo celo vodjo, ki jim to preskrbuje. To naj bo prvi opomin!

Lom. — (P o z d r a v i n s l o v o). — Dobili smo zopet svojega dušnega pastirja v osebi č. g. Eržena iz Cerknega. Da je bil težko pričakovani, je pokazal lep sprejem. Želimo le, da bi njegovo delovanje med nami bilo lepo in brez zaprek od naše strani. Prejšnji naš upravitelj g. Podbršček se je poslovil od nas. Bil nam je priljubljen, da so ob slovesu prišle solze v oči. Skrbel je za nas čez eno leto. Na tem mestu mu izrekamo najtoplejše zahvalo za ves njegov trud! — Poročil se je bivši naš g. učitelj Velišček iz Solkana z gđ. Stazijo Bavdaževko iz Loma. Ker nam je kot vzoren učitelj in priljubljen fant, ki je našo izobrazbo svoj čas visoko dvigal, v trajnem spominu, mu voščimo vsi prijatelji, znanci ter starši njegovih učencev: Obilo božjega blagoslova!

Kal nad Kanalom. — (V s l o v o). — Dne 10. t. m. nas je zapustil g. Anton Bratuž, učitelj na tukajšnji ljudski šoli. Premješčen je v notranjost kralještva. Pri nas je bil splošno priljubljen, posebno še, ker se je zanimal tudi za kmetijstvo. Bil je tudi eden tistih, katerim gre zasluga, da se je ustanovila zadružna mlekarna, katera posluje že tri leta v občo zadovoljnost. V Kalu je služboval osem let. Želimo mu obilo sreče in uspehov tudi na novem mestu. — Letino imamo pri nas srednjo. Sena po malem, otave nič, fižola v obilici, tudi krompir se je obnesel. Sedaj nas suša pritiska, da se bojimo za repo.

Soča. — Dne 8. septembra je bil praznik Marije Device v Trenti. Na ta dan je običajno romanje v Trento. Največ je prišlo Čezsočanov, ki so imeli s seboj pevski zbor, ki je prepeval med sv. mašo prelepe pesmi, kakršnih trentarska cerkva še ni čula. Med povratkom so obiskali vsi Čezsočani tudi Sočo ter prepevali prelepe narodne pesmi. Takih obiskov smo med našimi gorskimi stenami prav veseli.

Tako, da moram misliti na druge stvari kot na družabnost. Ah — ljudje pa mislijo, da sem prišel domov na Švedsko, da bi se odpočil? Gotovo, za Šveda, ki je živel v inozemstvu, je delo počitek — edini počitek. Aha; in ljudje da govorijo posebno o delih na Brinkestadu... Že mogoče, morebiti bodo v kratkem še več govorili. »Zdravstvujte, gospod Nordén. Žal mi je, da tega pogovora ne morem nadaljevati.«

S tem sem se poslovil od gospoda Nordéna, prav pred ograjo kamnoloma. Videl sem ga, kako je kot neizveščana duša še nekaj časa blodil tam okoli v nadi, da se bom zopet pokazal. Ko se je to upanje izkazalo kot varljivost in ko se mu je paznik, ki je vohal družbo razkrajajočega huijskača, grozeče približal, je izginil doli v mesto. Skoraj gotov sem, da bo poročilo, ki ga bo dal svojemu gospodu in predstojniku, ugodno. Vse popoldne sem

prebil s tem, da sem zasnoval majhen načrt, ki mu bo dal možnost, da se kmalu ujame — toda več o tem pozneje.

Za danes torej nadaljujte odločno, izmišljeno kupčijsko dopisovanje za tvrdke Bentham, Croswell in The Leeds & v Londonu. Izrazite največje zadovoljstvo s poslanimi vzorci in zahtevajte z obratno pošto ali čimprej podatke o načinu dobavljanja. Dostavite še, da bodo zastopniki tvrdke Bentham, Croswell itd. takoj odpotovali na Švedsko, čim pride do začasne soglasja.

Vaš prijatelj Pelotard.

*) Znamenit nemški modroslovec (1724. do 1804.). Rodil se je v Königsbergu v Vzhodni Prusiji in vse svoje življenje ni prestopil mej svojega rojstnega mesta. Op. prev.

Iz Reške doline.

Košana. — Slaba je letos kupčija s češpljami v naši dolini. V začetku, ko še niso bile zrele, smo jih še oddajali po 35 lir kvintal; a sedaj jih kmalu zastonj nihče ne bi hotel. Niti po 20 lir jih ne moremo oddati. Kdor ima svoje ljudi jih trga in suši; nekateri, ki imajo živino, jih vozijo v Trst in Gorico, a povsod je mizerija. Ravno pot ima plačano, a blago mora dati zastonj. Kdor pa nima svojih ljudi, se mu skoraj ne izplača najemati. Res v čudnih razmerah živimo, ako nam Bog ne da, je revščina, ako nam kaj da, pa ne moremo spraviti v denar. Kakor smo bili prej veseli, da bomo vsaj najbolj nevarne luknje zamašili, tako smo zdaj potrti, ko vidimo, da bodo češplje koristile prav malo, dolgov pa bodo ostali in še rasli. — Burja in suša nam je uničila tudi otavo, ajdo in druge jesenske pridelke; ako nastopi sedaj mrzlo vreme, tudi repe in zelja ne bomo imeli. — Krompirja — hvala Bogu — smo pridelali letos tudi za lani.

Iz Vipavske doline.

Prvačina. — Pretekli torek je umrl Henrik Furlani, posestnik in bivši podžupan. Mladi, komaj 48 let stari mož je že več časa bolehal. N. p. v m.!

Pretekli petek je vsa vas in vsa okolica govorila o posebnem dogodku, ki se je dogodil ta dan v naši vasi. Nekaj gospej je namreč obolel kužek, pa je poklicala tri živinozdravnike, da rešijo dragoceno pasje življenje bolezni ali celo pred poginom. Živinozdravniški svet je sklenil, da je neobhodno potrebna operacija, ki pa se ni posrečila. Oboževano ščene je poginilo in pustilo žalujoče ostale. Joka, stoka in milovanja je bilo, da joj! Takoj je bila naročena lesena krsta, crknjeni psiček je bil balzamiran, zidarju je bilo pa naročeno, da izgotovi takoj betoni-rano grobnico. V štiri in dvajsetih urah se je moral vršiti pogreb z udeležbo samo svečanostnih, resnih obrazov. — Stroški operacije lir 600., drugi nad 400. — Brez pripomb!

Malovše pri Črničah. — Na kvaterno nedeljo 22. 9. popoldne, smo imeli lepo slovesnost v vasi. Prišel je iz Gorice preč. g. spiritual Leopold Cigoj, naš rojak, in nam je ob asistenci štirih gospodov blagoslovil nove zvonove in naš novi zvonik. Pomen zvonika in zvonov nam je v res ganljivih besedah razložil preč. g. župnik Godnič iz Dornberga, ki je tudi vredno pohvalil požrtvovalnost naše vasice in njenih prebivalcev, zlasti mladine. Zidati zvonik v teh težkih časih res ni šala in le združene moči in velika navdušenost vseh vaščanov so bile v stanu z robotami in denarnimi prispevki to delo srečno izpeljati. Naj bo še posebna zahvala izrečena tem potom stavbenemu odboru, zlasti njegova načelniku, dalje zidarskemu mojstru in vsem, ki so pridno delali in pripomogli, da se je nedeljska slavnost tako lepo izvršila, posebno pa veleuglednim botricam in botrom zvonov.

Log pri Vipavi. — O priliki šmar-nih dnevoev se navadno zbere v Logu na Vipavskem velika množica ljudi, od katerih pridejo nekateri na božjo pot, kramarji s svojimi igračkami, da kaj prodajo, drugi, posebno mladina, da se tamkaj malo razvedri. Letos pa so nam razni činitelji v Ajdovščini preskrbeli tudi razvedrilo v obliki plesov. Ne glede na svetost praznika ne vemo ali podpirajo plesi božje poti ali je obratno. Z ozirom na brezposelnost in slabe letine se resno vprašujemo, koliko služijo taka razvedrila splošnosti. Mogoče bi dali na to vprašanje odgovor starši, trgovci in drugi obrtniki, razen gostilničarjev.

Mnogo bolj vabljiva bi lahko bila božja pot v Logu, če bi se izboljšalo cerkveno petje. Starejši ljudje še dobro pomnijo, kako so ob takih prilikah nastopili združeni okoliški pevski zbori in kako je mogočno valovila lepa pesem po cerkvi. Danes se pa čuti v tem oziru velika pomanjkljivost, kateri bi se dalo z dobro voljo in v sporazumu z okoliškimi zbori od-pomoči, ker služi kor istim namenom, kakor prižnica. Lepa pesem blaži srce. Romar.

Sanabor. — Iz Farmance v Sanabor gradijo novo cesto. Zelo lepo, ko bi le toliko škode po nepotrebnem ne delali. Njive ob cesti so radi neumerjega naga odtoka deževnice skoro uničene. Prizadeji posestniki naj se združijo in pritožijo na odločilnem mestu za odškodnino.

Podkraj. — Ko se po dolgem času oglašamo v »Novem listu«, prinašamo žalostno novico in hudo nesrečo, ki je zadela posestnico Marijo Rupnikovo. Dne 1. septembra ji je umrl sin pri vojaki v Florenci. Vračajoč se z vaj domov v vojašnico, so se mu splašili konji (mule) in ga potegnili z voza; padel je tako nesrečno, da mu je šlo ko-lo čez prsni koš. Zivel je še dvajset minut in nato mirno izdihnil. Mrtvega so pripeljali domov. 6. septembra je bil pokopan na domačem pokopališču. Mladenec je bil tihega in mirnega značaja in pri vseh priljubljen. To se je vi-delo posebno pri njegovem pogrebu, zakaj Podkraj ne pamti takega pogreba že mnogo let.

Iz idrijskega kotla in okolice.

Cerkev sv. Antona. — Daleč okoli znano cerkev na prijaznem hribočku, so to poletje na zunaj vso prenovili in deloma tudi znotraj. Ker je bil, kot umevno dovoz raznih potrebščin jako težaven in nad mesec trajajoče delo osmih ljudi, je ta obnova stala težke tisočake. Potrebno pa je to res bilo, kajti tako od raznih krajev obiskana cerkev, ki tudi stoji na tako lepem kraju, da je daleč okoli vidna, zasluži sedanje lepoto. Njeni številni ljubitelji smo pa prepričani, da jo tudi v bodoče ne bodo pozabili.

Nov grob. — Po dolgem trpljenju je 17. t. m. umrla rud. žena Ivana Novak, stara komaj 33 let. Zapušča dve nedorasli hčerki.

Cvetlični dan. — V nedeljo

so po mestu prodajali cvetje v korist sklada za bolne na pljučih. V isti namen so tudi gostilničarji plačali od vsakega litra v gostilni popitega vina po 40 stotink. (Plačal je seve le tisti, ki ga je spil.)

Vojsko. — (Konjski tatovi. — Letina.) — Posestniku Francetu Erjavcu je bilo pretečeni teden ukradenih par konj. To nepošteno delo so izvršili trije moški in dve ženski. Konje so peljali naprej skozi gozd, toda karabinerji so tam patrolirali in zapazili to peterico tujcev, vsakega s svojim tovorom na hrbtu, ki so veselo peljali svoj plen. Možem postave se je to zdelo nekoliko sumljivo in so pobarali kako in kaj. Vsi trije moški pa so brž spoznali, da jo je bolj zdravo pobrati kot se zgovarjati. Spustili so konje in zginili, obe ženi sta bili aretirani in verjetno je, da bosta izdali tudi ostale tri uzmoviče. Posestnik pa je v redu dobil konje nazaj in je karabinerjem iz srca hvaležen. — Z letino smo letos posebno sedaj, ko je še za jesenske pridelke dobro namočilo, prav zadovoljni.

Podroteja. — Naj sprejme »Novi list« še z naše »kolonije« enkrat en glas. Zadnje čase so nas Črnovrški prav pridno obiskovali in vozili kljub parurni oddaljenosti prat svoje perilo k nam, sedaj so pa zopet bolj »moški«. — »Novi list« zelo radi prebiramo.

Gore nad Idrijo. — V prejšnjih časih so na Gorah poučevali v šoli vse predmete le duhovniki. Leta 1911. pa je bila nastavljena kot učiteljska kandidatinja gđc. Leopoldina Podobnikova, ki se je te dni poslavljala od nas. Dolgoletno — 18-letno — bivanje med nami in vzorno delovanje v šoli je napravilo slovo nji in nam še težje! Napot v novo službo ji kličemo še enkrat vsi: Z Bogom! — Naši izseljenci ne poročajo nič kaj veselih novic iz tujine. V Argentini vlada velika brezposelnost, iz Belgije pa poročajo o bolezni; enega je v rudniku nekoliko pobilo, drugi bljuje kri, tretji pa v bolnišnici bolan leži. Nekateri pa poročajo, kako se jim dobro godi, da ne deljo za nedeljo plešejo! Tako se naši fantje in moške v tujini telesno in duševno vničujejo!

Črni vrh nad Idrijo. — (Tatvina konj.) — V noči od 16. na 17. t. m. sta bili ukradeni iz hleva posestnika Antona Gostiše v Zadlogu št. 16 dve kobili, in sicer 2 in pol leta stara pra-ma z belo liso na čelu ter 10-letna črna kobila. Kdor bi vedel za kako sled za njima, naj obvesti oškodovanega posestnika.

Iz Brd.

Kojsko. — (Naša nemarnost.) — V nedeljo 15. t. m. smo imeli običajni shod povišanja sv. križa pri podružnici Sv. Križa nad Kojskim. Po pridigi v farni cerkvi se je razvila procesija z Najsvetejšim proti Sv. Križu. Pri procesiji pa je v veliko sramoto Kojsčanom vladal velik nered. Procesija je bila na več mestih pretrgana, vsakdo je lahko hodil ven in noter. Nebo, zastave, luči so morali nositi

stari možje, par zastav je ostalo v cerkvi, naši fantje so bili »prešik«, da bi nosili zastave. Ta nered se večkrat dogaja pri nas. Bilo bi dobro, če bi gospodje cerkveni ključarji izbrali že pred procesijo pripravne nosilce cerkvenih paramentov. — Naš shod. Kojščani, je znan širom dežele, in tujci, ki nas pridejo obiskat, bodo iz naših del sodili o našem verskem prepričanju. — Pretekli teden sta se zgodili dve nesreči. Nemaren poba se je z vso brzino zaletel v starega moža, ki se je vračal s polja, drugi je prekucnil uboga otroka in mu zadal razne poškodbe. Taki fantje naj raje sedijo h knjigam in se pripravljajo na šolo, kot da ves božji dan letajo s kolesi po vasi brez vsakega dela.

Iz goriške okolice.

Miren. — (Kvaternica. — Goljufi.) — Preteklo nedeljo se je vršil v cerkvi žalostne Matere božje na mirenem Gradu letni romarski shod, ki je privabil jako veliko romarjev. Že na predvečer je bila cerkev polna romarjev iz oddaljenih krajev, ogromna pa je bila udeležba pri slovesni sv. maši ob 10. uri in pri poldanski službi božji. Ni pretirano, ako trdimo, da je oba dneva obiskalo cerkev žalostne Matere božje nad 7000 vernikov. Božja pot na mirenem Gradu postaja vedno bolj priljubljena. Ko bodo končana obnovevitvena dela, ki se sedaj po par letnem presledku nadaljujejo, bo to svetišče gotovo še bolj obiskovano. — Zraven romarjev, kramarjev in beračev so se shoda udeležili tudi goljufivi igralci, ki so s svojimi zvijačami marsikakega nevedneža osleparili za lepe lirce. Opozorjamo oblastva na te tiče, ki po vsej deželi na sejmi in cerkvenih shodih javno na ulicah in trgih igrajo prepovedane igre, pri katerih vedno sami dobe. Tisočaki trdo prisluženega denarja gredo v žepe teh goljufov. Opozorjamo tudi ljudstvo, naj z njimi ne igra ter naj, kjer se prikažejo, opozori na nje oblastva.

S Krasa.

Tomaj. — (Nesreča.) — Dne 6. t. m. se je ponesrečil naš sodelavec Ivan Obersnel v tomajskem kamnolomu. Pri razstreljevanju kamenja je revež napravil najbrž premalo korakov in dobil že precejšen kamen na glavo.

(Letina.) — Poletne, sicer skromne pridelke smo spravili pod streho. Sena je bilo malo, gotovo ne bo na senikih strohnelo, ker ima dovolj zraku. Izdatno je pomnožila letos krmo večna detelja ali lucerna; na globokih tleh je dala celo štiri košnje, kar je za Kras v povojnih letih izjema. Krompirja smo še precej pridelali, a najboljše se je obnesel rožnik. Tudi fižol je dobro uspel, a le kdor je sadil domače seme. — Sadja smo imeli malo. — Vinska letina kaže razmeroma dobro ali vsled trajno žgočega solnca se je začelo grozdje deloma sušiti. Predvideva se, da bo dobra kapljica, zato že danes opozarjamo

kupce in ljubitelje terana, da ga pridejo v letu 1930. kar v najobilnejši meri pokušat.

Slivno. — (Smrtna nesreča.) — 17. t. m. se je smrtno ponesrečil z neko staro vojaško puško, ki jo je našel na paši, 14-letni pastir Pepi Gruden iz Praprota. Ker ni bilo pastirja dolgo časa domov, so ga šli iskat. Si lahko predstavljate grozen prizor, ko najdejo pastirja v mlaki krvi — mrtvega. Očividno je pastir puško kje na paši iztaknil in se z njo igral ter se smrtno ponesrečil. Materi, od katere je zahtevala bela žena v letošnjem letu že drugega sina, naše najgloblje sožalje!

Merče pri Sežani. — (Polkošarovic.) — Nekaj dni pred malim šmarnom me je zanesla pot v merčansko republiko. Pri vaški cerkvi poleg mosta so sedeli merčanski možakarji. Hudovali so se na Sežance, češ, da jim delajo konkurenco, ker cenejše vozijo posekane bore izpod »Gure« v Sežano. Jezili so se tudi radi električne »pelajhtenge«, ker jim je baje nekdo povedal, da bodo dobili Povirci električno razsvetljavo. Merčanci pa ne. — Na vasi sem videl novo modo, namreč, da hodijo merčanske kratkokrilke brez »kalčet« okrog. Čeprav so imeli sušo, so Merčanci vendar pridelali nekaj krompirja, žita in koruze, tudi fižola še precej. Zadnja točka, ki je padala večnoma po merčanskem in žirskem polju, je napravila precej škode, vendar se je zadnji čas grozdje tudi še precej popravilo. — Kot običajno sem obiskal merčanski hotel Janeza Godčevega. Gospodarja sem dobil prav na pragu, ko je čistil svojo zarjavelo lovsko pihavko ali puško, kar je znamenje, da bo šel kmalu streljat med pardon, zajec! Na kameniti mizi pred hišo je ležala ubita veverica. Poleg sedmič pive, ki so ga imeli že nekoliko pod kapo, niso mogli dognati, kaka zver bi mogla to biti. Betičev Polde jo je imel celo za divjo mačko! Janez Godčev mi je hotel pokazati svoj lovski štibelj, pa to ponudbo sem odklonil, ker nisem imel časa za ogledovanje.

Bazovica. — Malo vesti se sliši po tom časopisov iz naše vasi, a če bi hoteli pisati, nam ne bi zmanjkale. Na vesti hočemo le nekaj. Na občni zbor »Zadruge opravičenih posestnikov«, ki je bil sklican za dne 22. t. m., je prišlo od 128 posestnikov komaj 40, in to že drugič. Po združnih pravilih se zborovanje ni moglo vršiti in je bilo odnešeno za 14 dni. Vaščani, pridimo skupaj! — Letina je pri nas na splošno slaba; sena polovico, krompir kot orehi, otave nič, ajdo krmimo zeleno. Te dni je prišel dež, a prepozno, čeravno je dobrodošel. — Bolezen izseljevanja je prenehala. Pričakujemo — kakor se sliši — vrnitev dveh vaščanov, katera bosta znala povedati, kako in kaj je v »obljubljeni deželi«.

Iz Kanalske doline.

Sv. Višarje. — (Letošnja romanja. — Par opominov.) — Najbolj obiskane so sv. Višarje mesecca avgusta. Letos je bilo v tem mesecu

okrog 5000 romarjev. Med temi so tudi tri večja skupna romanja iz inozemstva. Vreme je bilo letos večinoma zelo ugodno, kar je precej važno v višini 1792 m nad morjem. — Kako je vse živo na tej Marijini gori, ko je kakih 1000 romarjev skupaj! Zlasti zvečer v mraku, ko se iz cerkve razvije procesija s prižganimi svečkami okoli višarskega hribčka!

Tudi 8. septembra je bilo 500 romarjev iz raznih strani dežele. Ozračje je v teh jesenskih dneh tako prozorno, da se razločijo najbolj oddaljeni hribi. Za lepoto Marijinega svetišča pa tole opozorilo: Kdor se hoče podpisati v cerkvi, naj to stori v za to določeno spominsko knjigo v stranski kapeli v cerkvi. Tam bo podpis ostal, medtem, če se kdo podpiše na steno 1. onesnaži cerkev, 2. trajnost podpisa ni zajamčena, ker se zid prebeli. — Druga važna stvar! Kdor bi želel kupiti kako podobo, da jo obesí v bližini oltarja, naj tega ne stori po svoji izbiri. V načrtu je namreč, da se obe steni prezbiterija s časom pokrijeta z enakimi marmornatimi ploščami, ki bi nosile vklesane napise raznih prošenj in zahval. Ena taka plošča je že vzdana na levi strani oltarja. Kdor bi torej želel kaj takega, naj se zgłosi v zakristiji ter pove napis, ki ga želi. Vodstvo svetišča bo potem samo poskrbelo za izdelavo plošče. To bi precej doprineslo k lepoti svetišča, zlasti ko mislimo napraviti tudi marmornato obhajilno mizo.

Žabnice. — (Same nesreče.) — Dne 1. septembra je umrl stari Joklij, pošten krščanski mož, dne 8. t. m. pa Mirtežnja. Dolgo je trpela. N. p. v m. V bližnjih gorah na Gamsmutter se je smrtno ponesrečil 23 letni fant iz Trsta. Pokopan je v Ovčji vasi. — Pred kratkim je na Trbižu neki kolesar tako nesrečno priletel v tovorni avto, da je kmalu umrl.

Iz Istre.

Osp. — Po slovenskih listih se prav malokdaj sliši kak glas iz naše vasi. Pa tudi če bi se, bi se v sramoto Osapcem, čeprav so po večini pošteni in delavni ljudje. So pa vmes take surovine, da jim je treba javno vžgati žig sramote. Ti ljudje ne dajo miru po noči, razmetujejo drva pred hišami, prevračajo kope po njivah, mečejo kamenje po strehah, režejo trte. Če jih kdo ovadi, gorje mu! Pred 8 leti je č. g. dekan nekaj nastopil proti temu barabstvu, a ponoči so mu ves čebelnjak razdejali. Takih podivjancev je okoli 15; bojimo se, da bodo še ostale dobre fante pokvarili. Naša dekleta bodo morala čakati na ženine, ker naši podivjanci ne puste sosednih mladencev k nam. Tem mladeničem bomo pošteni Osapci s pomočjo naše javnosti na prste stopili. Za to smo trdno odločeni.

Pa povejmo še par lepih novic, ko se že prvič oglašamo. Letos smo pripeljali nove zvonove. 12. t. m. smo pa v družbi iz sosednih krajev poromali pod vodstvom č. g. dekana na Barbano. Vseh skupaj nas je bilo 550 romarjev. Med prvo mašo na otoku so

pevci iz Ospa in Plavij lepo peli. Na harmonij je pa spremljala 14 letna deklica iz Ospa. Iz Gradeža v Milje smo se peljali na parniku »San Mar-co«. Vožnja je bila prav prijetna. Od skupne blagajne romanja je še ostalo kakih 300 lir. Te bomo naklonili, po nasvetu našega priljubljenega gospo-da dekana, cerkvam v Ospi in v Plavijah.

Jelšane. — V petek dopoldne smo spremili k večnemu počitku Marijo Udovičev, po domače Miškino. V sredo dopoldne, 11. t. m., je šla k so-sedi. Na potu domov ji je začela leva noga zastajati in drevneti. Ko je prišla domov ni več bilo pomoči. Zadelajo jo je kap. Zapušča 6 otrok, od katerih trije niso bili doma. Tudi mi čutimo z globoko prizadeto družino in ji izre-kamo sožalje!

Pomjan. — (V smrt za otroka.) — V torek 17. t. m. ob 9. uri predpoldne je nastal ogenj v hlevu kmeta Jožeta Jermana. Plamen je takoj objel ves skedenj in senik ter petletnega sinčka, ki je ostal noter. Oče je pogumno planil v plamen in

rešil otroka, ki je bil že precej opečen. Šel je drugič v hlev, da bi rešil še žrebe in osla. Medtem pa je pričela goreti srajca na njem, ki se mu je bržčas že prej vnela, ko je iskal otroka. Domačini so mu prihiteli na pomoč, nekdo mu je z rokami zadušil ogenj v lasih ter strgal z njega gorečo srajco, dobre ženice so ga namazale z oljem. Nato so telefonirali v Koper po avtomobil, ki je okoli poldne odpeljal očeta in sinčka v tržaško bolnišnico. Jerman je imel posebno težko rano na hrbtu. Naslednji dan ga je obiskal brat, kateremu je dejal, da ne čuti nobenih bolečin več. Še tisti dan je umrl. Glede sinčka so upali zdravniki, da bo ušel smrti, a v petek je tudi otrok umrl. — Domačini, ki so jim karabinerji pridno pomagali, so ogenj vsaj omejili, da se ni razširil na bližnja skednja. Hlev je last Jožeta Gonjača iz Mažane, ki ga je oddal Jermanu v najem. Gospodarju samemu je zgorelo 25 stotov sena, najemniku pa okoli deset. — Pokojnik zapušča vdovo z dvema otrokoma. Bog in dobra srca naj se jih usmilijo!

ški trg Abtenau. Po vojni je postal jugoslovanski poslanik v Pragi in nato pokrajinski namestnik v Ljubljani. V novembru l. 1918. ga je Pašič, ko sta se vozila iz Rima v Dubrovnik, vabil, naj vstopi v vlado, a je odklonil. Pozneje ga je isti Pašič hotel imenovati za delegata na mirovni konferenci v Parizu (mesto njega je bil imenovan bivši minister dr. Žolger), a je tudi to odklonil. — Zelo važna so njegova izvajanja o koroškem plebiscitu, posebno še, ker je uporabil uradne vire, predvsem sejne zapisnike ljubljanske narodne vlade. Žalibog je marsikatera njegovih ugotovitev le preeresnična. — Zanimivo in značilno je tudi njegovo naziranje o Stamboliškem, katerega imenuje »velikega bolgarskega rodoljuba« (II. 377).

Iz spominov gleda globoko izobrazena osebnost. Vsakdo mora priznati, da je bil Hribar izredno vztrajen, delaven in idealen politik. Po moji sodbi je bil najbolj načelen in dosleden voditelj stare generacije slovenskega liberalizma. Zakaj se ni v svoji stranki čisto uveljavil bi bilo pa treba raziskati v posebni razpravi.

Šole.

Začetek šolskega pouka na goriških srednjih šolah.

1. Na gimnaziji, realki, učiteljski in pripravljalni šoli za praktične poklice (komplementarni šoli) se prične pouk 1. oktobra:

2. na trgovski in obrtni šoli pa 16. oktobra.

Opozarjamo vse one dijake, ki niso še vložili prošnje za sprejem na šolo, da to čimprej storé.

Književni pomenki.

Ivan Hribar: Moji spomini.

I. del: Od 1853. do 1910. leta. Str. 507. — II. del: Osvobojevalna doba. Str. 550. Ljubljana, 1928.

Spomini so literatura svoje vrste. Velike, močne osebnosti premotrijo na svoja stara leta svoje javno življenje in ga popišejo. To presojanje dogodkov je po navadi zelo trezno. Pred piščevimi očmi se zopet porajajo dogodki, kot so se vršili, s skoraj nespremenjeno živostjo. Redko se spomin na kak znamenit dogodek tako abriše ali izmaliči, da ne odgovarja več resnici. Zato so spomini zelo važen zgodovinski vir. Da je v ospredju piščeva osebnost, je umevno in nujno. Slovenci imamo malo politične spominske literature. Vsa bi se dala izraziti z imeni Vošnjak — Šuklje — Hribar.

Hribar je svoje življenje razdelil v dva dela. Prvi del sega od rojstva (1851.) do 19. avgusta 1910., to je do dne, ko ga cesar Franc Jožef, še stič izvoljenega, ni hotel potrditi za ljubljanskega župana. V drugi del pa spada njegovo delovanje do sredine l. 1923., ko je odstopil kot pokrajinski namestnik v Ljubljani ter se umaknil v zasebno življenje.

Hribarjevo življenje je bilo zelo pestro. Bil je sin revnih staršev. Gimnazijo je študiral v Novem mestu. V šesti šoli je radi nesoglasja z nekaterimi profesorji izstopil. Gimnazije ni dovršil. Postal je bančni uradnik. L. 1875. je postal glavni zastopnik banke »Slavije« v Ljubljani. V Ljubljani se je takoj vrgel v politično življenje. Izvoljen je bil v občinski svet ljubljanski (1882.) ter v kranjski deželni zbor (1888.). Po potresu pa je bil izvoljen za ljubljanskega župana (1896.), kar je ostal petnajst let. Medtem je bil enkrat državni poslanec. Iz te dobe je zanimivo njegovo razmerje do Jurčiča, Gregorčiča, Aškerc (tu objavljena Aškercova pisma so dragocen kulturno-zgodovinski prispevek), doktorja Tavčarja, njegovega tovariša v vodstvu slovenske liberalne stranke, itd. Posebno zanimivo je razmerje med njim in Tavčarjem. — V drugem, jezikovno mnogo boljšem delu, ki ga je nazval osvobojevalna doba, pa opisuje svoje delo za slovanstvo. Takrat je posegel v višjo politiko. Med prvo in drugo balkansko vojno je posredoval v Sofiji

pri Gešovu in v Belgradu pri Pašiču za mirno rešitev spornih točk. Trudil se je za ustanovitev nekake »Slovanske banke« ter je l. 1914. posredoval v tej zadevi pri ruskem zunanjem ministru Sazonovu in pri ruskem poslaniku v Parizu Izvolskem. V to velikopotezno akcijo je udarila vojna. Hribarja so obdolžili veleizdaje, ga zaprli, nato oprostili in konfinirali v salcbur-

Kaj se sliši po svetu.

Šah v letalu.

Znani mojster v šahovski igri Tartakower je potoval te dni v letalu iz Dunaja v Barcelono na španskem. V letalu je mojster s tremi šahisti hkrati igral šah.

Zanimivo odkritje.

Danski profesor Alving Petersen je odkril, da so na otoku Grönlandu, o katerem se je do danes mislilo, da ga pokriva na metre debel leden oklep, velikanske pokrajine rodovitne zemlje. Tam raste bujno rastlinstvo, po livadah se pa pasejo velike črede raznih živali, ki jih bodo učenjaki šele preiskovali. V teh pokrajinah, kamor še ni stopila človeška noga, se nahajajo velikanski skladi premoga. To bo nemara še povzročilo, da se bodo za zapuščeni otok začeli pripraviti.

Zračna policija.

Razvoj letalstva je že tako napredoval, da so države začele misliti na to, da bi ustanovile policijo, ki bi urejala zračni promet. Prva bo Amerika. Povod za to ji je dala pretekli teden letalska nesreča, kjer je bilo ubitih več potnikov.

Za lepoticenje.

Pariški listi poročajo, da pripravijo Francozinje letno nad devet milijard lir za razna sredstva, s katerimi skušajo postati vabljive, prikupne in vedno lepe in mlade. So to razne pripravke, s katerimi si mažejo in pačijo ust-

nice, lica, obrvi in vrag ve, kaj še vse; potem razne moke in prahi, s katerimi si posipljejo obraz; končno razna mila in dišave, ki so včasih naravnost zoperne in pričajo o zelo slabih okusih. Kako so ženske, ki dirjajo za vsako modno novostjo, res prave sužnje raznih špekulantov, ki si delajo z njihovo samoljubno kratkournostjo polne žepe, je res neverjetno in za moderni ženski svet tudi malo častno.

Ne bo vleklo!

Uslužbenci velikega trgovskega podjetja Bamberger in Comp. v ameriškem mestu Newarku so bili oni dan prijetno presenečeni. Stari gospodar tvrdke je odložil svoje mesto. Za slovo je razdelil med svoje uslužbence, 235 po številu, en milijon dolarjev kar na roko. — Naši gospodarji bodo gotovo sledili temu človekoljubnemu vzgledu.

»Austingrad«.

Sovjetska vlada je v pogajanjih z ameriško stavbeno veletvrdko Austin, ki naj bi zgradila med rekama Volgo in Oko blizu Nižjega Novgoroda tovarniško velemesto. V tem mestu, ki bi se na čast graditeljem zvalo »Austingrad«, bi bile največje evropske tvornice za avtomobile in železne izdelke. Tvrdka Austin mora v 15 mesecih postaviti razen tovarnen tudi hiše za 25.000 delavcev in uradnikov, sezidati šole, zabavišča, parke, železnice, sploh »celo« mesto.

Velikanski daljnogled.

Glavno orodje za zvezdoznance je daljnogled. Toda ne taka majhna kuka, kot jih rabijo turisti, marveč velikanski teleskopi, po več metrov dolgi. Pri teleskopih je pritrjen na čudovit način tudi fotografski aparat, da je mogoče astronomu (zvezdoznancu) fotografirati tudi zvezde, ki jih mi ne opazimo.

Neka zvezdarna v Kaliforniji si je pred kratkim nabavila teleskop, ki bo imel več kot 5 metrov široko lečo. Ker je množina zbrane svetlobe odvisna od površine leče, bo ta daljnogled lahko zbral svetlobo, ki je en milijonkrat manjša od najmanjše svetlobe, ki jo še lahko zazna človeško oko. S tem aparatom bo mogoče fotografirati tudi najmanjše zvezdice, o katerih do danes nismo imeli pojma.

Plesalci v plamenih.

V nekem nočnem zabavišču v ameriškem mestu Detroitu so pari prav živahno plesali, ko je nenadna eksplozija povzročila močan požar. Hipoma je bila dvorana, iz katere so vodile le ene stopnice, v plamenih. Začelo se je obupno prerivanje, ker so plameni že švigali v dvorano. Ko so ogenj pogasili, so našli 17 ožganih trupel. Tisti, ki niso mogli do izhoda, so se namreč zatekli v stranišča in se tam zadušili. Težko ranjenih je čez 50 oseb.

Londonski klubi.

Angleži so znani, da se kaj radi zbirajo v klube t. j. v nekaka društva bolj družabnega značaja. V Londonu je nad 100 takih klubov. Najstarejši je klub »Dobre tovarišije«, ki je bil ustanovljen že za Henrika IV. (v 14. stoletju). Sloviti Šekspir je bil član kluba »Sirenine dupline«. Londončani s kljukastimi nosovi so se lahko vpisali v klub »kljukastih nosov«. Neki Hatchet, ki je bil grd ko sam spak, je zbral celo trumo grdih ljudi v klub »Grdih«. Pred 50 leti je pa živel sir Harry Blunt, ki je znal lagati kot »Lažnjivi kljukec«. S sebi podobnimi ljudmi je ustanovil »Klub lažnjivcev«. Tam so tako lagali, da na zadnje niti lažem niso več verjeli.

Bos smeš

v Indiji koga v zadnjico breniti, obut pa ne. Med Indijci je namreč splošno razširjeno mnenje, da je največja žalitev, če se koga dotakneš z žal menom s svinjsko kožo. Človek, ki je prišel v tako dotiko s svinjsko kožo, se bo po smrti še enkrat rodil toda v kasti (socialno pleme) brez pravnega ljudstva kot parijec. Takšno je splošno razširjeno mnenje.

Igra z življenjem.

Vedno nove predrznosti si morajo izmišljevati glumci, da zadostijo nenasitnemu p. n. občinstvu. V cirkusih vidiš že take predstave, da se lasje jezijo. Vse gre gladko brez nesreč. Toda često se pripeti, da se pri neznatnem skoku glumec ponesreči.

V Parizu je pred leti nastopal sloviti cirkuški skakač Gadbin s svojim »smrtnim skokom«. Z viška se je spuстил kakih 15 m z glavo navzdol in je srečno skočil na noge na pripravljeno

desko. Morda po stotem poskusu ni med skokom točno premeril razdalje in se ni o pravem času v zraku zasuknil. Zadel je s prsmi ob desko in izdihnil.

Amerikancem nič bolj ne ugaja kot pogum. Vsi so slavili »junaka« Francoza Charlesa Blondina, ki je razpel 50 m nad Niagarskimi slapovi (eni največjih vodopadov na meji med Združenimi državami in Kanado) vrv in tekkel po njej z enega brega na drugega. Navdušenje tisočev gledavcev pa ni imelo konca, ko se je predrznež sredi vrvi nad gromječimi vodnimi masami usedel in začel mirno južinati.

Prav taki predrzneži so japonski dečki ob obrežju. Ko pride turistovski parnik, mečejo bogati Amerikanci srebrne novce v morje, kjer kar mrholi morskih volkov. Dečki, oboroženi z ostrim dolgim nožem, se spuste v globino in prinesejo denar na dan. Ta ali oni včasih tudi brez roke, ker mu jo je požrešna morska zver odgriznila.

Za posladkače.

So malenkosti, a velike reči storijo. Tako je tudi z dobro kuhinjo. Diplomate stare šole so vedno imeli v službi dobre kuharje, da so pri dobrem kosilu premagali težke skrbi ali pa spravili tuja odposlanstva v dobro voljo. Okoli l. 1560. so vso politiko na Saškem delali v kuhinjah. Kneginja Ana je ukazovala čez celo četo kuharjev in kuharic ter jih pošiljala celo na študijska potovanja. Poslaniki na tujih dvorih so za največjo skrb imeli, kako dobiti kak nov kuhinjski recept. Čim se jim je posrečilo kaj tacega iztakniti, so morali novo kuhinsko tajnost po najhitrejših brzoselih poslati na domači dvor. Dunajski poslanik je bil povišan v plemiča, ker je zvedel, kako cvrejo ribe za cesarja.

Rimski vojskovodja in milijonar Lucullus je iznašel večino jedil, ki jih danes jemo. Ko so ga namreč poslali v pregnanstvo, je študiral samo kuhinjske recepte.

Kaj je pa vino storilo? Noe je prvi mastil grozdje, se opil in dal sinu povod, da ga je zasramoval. Radi tega je bilo vse ljudstvo v Kanaanu prekleto.

Pivo je celo kralja s prestola pregnalo. Bavarski kralj Ludovik je potreboval denarja za lepo plesalko Lollo Montez. Zato je pivo, ki so ga na njegovi podaniki kaj radi pili, visoko obdavčil. Revolucija! Zastran piva je kralj zletel.

Kralj Ludovik XVIII. ni imel le kot vsi Burbonci dobrega teka, marveč je bil tudi sam izboren kuhar. Za glavnega kuharja je imel vojvodo d'Escarsa. Nekega dne sta iznašla nove vrste gobie omake. Tega svojega mojstrskega dela sta se zvečer tako nažrla, da je glavni kuhar še isto noč umrl.

Za nameček še eno zgodbico, ki neverjetno zveni, a je notarsko po-

trjena. Jože Kolnicker iz mesta Passave je radi prevelikega teka žrl — kamenje. Lačni Jože je moral po noči in po dnevi vsako poldrugo uro nekaj »k sebi vzeti«. Pri vojaki so Jožeta vsaj pri porcijah šteli za 8 mož. Nekeč je za stavo pojedel 2 teleti in spil 20 litrov vina v petih urah. Toda sit bi ne bil nikoli, če bi vedno ne mešal kamenja med svojo hrano. Ko je šel nekeč na Nizozemsko, se je bal, da ondi ne bo našel nič kamenja za svoje južine. Zato si ga je že z doma preskrbel par stotov. Ko je bil v vojni, ga je zadela krogla ravno v trebuh. Pa je odskočila, ker je dobri vojak Jože ravno pred bitko pojuzinal dobršno velik kamen.

Ti bom eno povedal!

Bilo je v avgustu l. 1914. na francosko-nemški fronti. Proti francoskim prednjim stražam je z vso naglico pridrvel avtomobil, v katerem je bil en sam človek. Straža mu je že od daleč dajala znamenja, naj ustavi, toda šofer ni ubogal. Ko pa je drvel mimo straže, so vojaki zaslišali obupno vprašanje:

»Kako se pa ustavi?«

Nikdar več ga niso videli.

* * *

Neki gospod vstopi z dvema otrokoma v vlak ter sede v kot. Kmalu začne nihati z nogami. Vsakokrat pa se zadene z nogo ob dobrodušnega nasproti sedečega moža. Ta nekoliko časa mirno prenaša, nato pa reče kot za šalo: »Ako ne nehate, nas bo zadela huda nesreča!« — »Ah, gospod,« vzkligne nagovorjeni, »moja žena je danes zjutraj padla čez prag in si razbila nos, starejši otrok je izpil steklenico črnila, mlajši pa je pojedel vozne listke. Vrh vsega tega pa sem vstopil, kot vidim, v brzi vlak, ki pelje v Trst, mesto v onega, ki pelje v Benetke. Razumeli boste, da se ne bojim nobene nesreče več.«

Novi zvonovi.

Na povabilo prečastitega gospoda župnika Primožiča iz Prvačine sem te dni preizkusil v družbi z gospodom L. Pahorjem zvonove, vлите v zvonirni Pasqualini (Fermo-Marche). To je tretje zvonilo Pasqualinijevo, ki sem ga moral oceniti z enakim uspehom ali boljše neuspehom. Ne bilo bi treba za to pristojnega instrumenta, ne glasbene izobrazbe, zadostoval bi bil le dober sluh. Žalivo razglasje melodijskih (udarnih) glasov, popolna razrvanost harmonijskih (delnih) glasov je znak tega odškodninskega zvonila.

Noben zvon ni uglasen po normalni uglasbi; srednji zvon je prenizek proti velikemu, oba pa sta za več kot četrtino glasu previsoka proti malemu. Srednjega zvoná glas je jeklen, malega plehek, pri velikem zvonu se oglašja spodnji glas (nona namestu oktave) kot oktavna sekunda tako močno, da je slišati dva glasova, ko zvon zvoni. Rekli so mi, da je lepo slišati iz daljave posamezne glasove (ne soglasja). Naravno, tako se slišijo jekleni zvonovi, znak nedostatnega donenja, ki je duša bronastega zvona.

Edino liv morem pohvaliti. Škoda, da so zvo-

novi po vsem površju prenapolnjeni okraskov in napisov (tudi necerkvenih!). Slike svetnikov, kratki izreki, skromni okraski so na mestu na vratovih zvonov, drugod zavirajo prosti razvitek zvonkega glasu.

Oblika zvonov je starinska, nevšečno podolgata. Navpična višina daleč presega širokost (premer). Koliko prijetnejši vtis daje kratka oblika (dolgost enaka blizu trem četrtinam premera pod krilom). Tudi za izdonevanje glasu je ozek zvon preveč zaprt.

Oprema zvonov je pohvalna, vrtišča so na zobe. G. monter iz Lokavca je častno napredoval. — Največ pohvale pa zasluži g. cerkovnik. On je res cerkovniški vzor. Take snage, takega reda, take skrbi za zvonove nisem našel v nobenem zvoniku. Bog nam daj mnogo takih cerkovnikov!

Iv. Mercina.

**Kadar kupiš »PEKATETE«,
vzemi vedno le pakete!**

Objave.

Škofijsko romanje na Sv. goro.

Pri zadnji konzistorijalni seji je Nj. Prezvizičenost knezonadškof napovedal škofijsko romanje na Sv. goro kot praznično proslavo mašniškega jubileja Nj. Svetosti Pija XI.

Pripravljalni odbor je določil in tem potom razglasila sledeče podrobnosti:

1. Romanje se bo vršilo v ponedeljek, 7. oktobra.

2. Procesija, katere se udeležijo mestne in okoliške župnije, odide iz stolnice ob 5. uri zjutraj.

3. Ostalim župnijam je dano na izbiro, da se pridružijo ali mestni procesiji ali pa da stvoarijo svojo procesijo po poti in ob času, ki jim je bolj primeren. Vendar naj bi se pa zbrali za gotovo pred 9. uro zjutraj pri svetišču, ker se bo vršila ob 9. uri pontifikalna sv. maša Nj. Prezvizičenosti knezonadškofa. Pred sv. mašo bo govor v slov. jeziku, med sv. mašo pa v italijanskem.

4. Č. g. duhovniki so naprošeni, da vzamejo s seboj štolo, roket in bired. Poskrbe naj po možnosti, da pridejo njihovi župljani s križem v procesiji k svetišču. Romanja naj se ne udeležijo dečki in deklice pod 14. letom!

5. Romarji naj opravijo po možnosti sv. spoved doma, da pristopijo ob prihodu v svetišče takoj k sv. obhajilu. Vsi oni romarji posameznih župnij, ki so opravili sv. obhajilo, naj se umaknejo novodošlim pri stranskem izhodu na prosto in naj poslušajo v vsem za to postavljene reditelje.

Shod »Skalnice«

bo v nedeljo dne 29. t. m. ob štirih popoldne v cerkvi sv. Ivana v Gorici. *Predsedništvo.*

Darovi.

Za Sirotišče: P. n. gg. Čok Marija 30 L; N. N. 40 L; neka nagrada 100 L. — Srčna hvala!

V hlevu: Kmalu bo obsojena živina na stalno bivanje v hlevu. Zato pazi, da bo hlev zdrav, zdrav pa bo, če bo svetel in pobeljen. Naj izginejo pajčevine iz hleva, večkrat pa skidaj gnoj. Vsaktedensko temeljito prečiščenje hleva je nujno potrebno. Živina naj dobi toplo to od nastilja in pravilno tlakovanega ležišča, ne pa od visoke plasti gnoja.

Pazi na krmljenje. Sedaj daješ živali še otave, krmne pese, repe in podobne sveže krme, a začenjaj polagoma dajati tudi suhega sena, da se živalski želodec polagoma priuči na samo suho krmo. Koncem meseca bodo mogoče nastopile prve slane. Ne pasí živine na travi, ki je s slano pokrita, ker je taka trava naravnost strupena za žival. Napenjanje je v tem slučaju še najnedolžnejša nepravilnost. Slučaji pogina so zelo pogosti.

V vrtu: Malo več in malo kje se da še kaj sejati. V gorkejšem delu dežele še lahko sejemo špinačo za božič in spomlad, motovilec za dobo od decembra do velike noči, drugače pa prekopljemo prazna mesta v vrtu in jih dobro pognojimo s hlevskim gnojem, ki bo do pomladne setve dobro razpadel in pripravil gnojno zemljo. Paradižnike odstranimo iz vrta s steblovjem vred in obesimo na suh kraj, kjer bodo dozoreli še zeleni plodovi. V oktobru je čas za gnojenje špargljem, katere pokrijemo s slamnatim gnojem, ki bo čuval šparglje pred mrazom. S slamo pokrijemo v mrzlem delu dežele tudi peteršilj. Pozneje ga bomo spravili v klet v pesek.

V sadovnjaku odstrani z dreves vse gnile in suhe sadove, ker so leglo glivičnih bolezní za drugo leto. Ko bo listje odpadlo, moramo odstraniti vse pre- in nalomljene veje ter jih pri izvoru gladko odrezati. Tista drevesa pa, katera hočemo pomladiti, moramo obžagati. Sedaj je skrajni čas za napravo jam, če hočemo še to jesen saditi drevesa. Kdor vsadi drevesa v jeseni, prihrani navadno eno leto, ker se med zimo drevesca že ustalijo. Letos bo predvsem treba posaditi mnogo črešenj, ker stara debela so se marsikje posušila in se bodo še sušila, kajti posledice hude zime se bodo poznale še leta.

Ali si obdal drevesa z lepilnimi pasovi proti gosenicam? Najboljše lepivo je Tree Tanglefoot.

Na njivah sejemo jesenska žita, predvsem pšenico, katere bodo letos kmetovalci gotovo mnogo sejali, ker jih je izkušnja naučila, da pšenica navadno uteče suši, dočim drugi pridelki težko. Kdor seje pšenico, naj ji gnoji z umetnimi gnojili, kot smo pisali pred dvema številkama. Če le moreš, posej pšenico s sejalko, ker porabiš tako manj semen in ker pridejo posamezne rastline na njivi bolj enakomerno razvrščene.

Tudi deteljo inkarnatko lahko še vedno seješ, seješ pa jo samo za sebe ali pa med zimsko rž.

Na senožeti bodo le redki še kaj kosili, nekateri pa pasli. Ne pasí živine, če je padla slana! Senožeti očisti trnja in kamenja, izgrabi jim mah. Kjer raste mah, tam pognoji senožet s kalijevo soljo in Thomasovo žlindro, ker mah pomeni, da ima dotični kos zemlje premalo raztopljivih snovi, predvsem pa kalija, apna in fosforne kisline. Sploh je treba posebno letos pognojiti vse senožeti. Najboljši gnojili za senožeti pa sta Thomasova žlindra in kalijeva sol. Prve potrosimo na 100 m² po 6 do 8 kg, druge poldrugi do dva.

V vinogradu čakaj s trgatvijo čim več časa moreš. Greh je trgati, če je lepo vreme, ker pridobi grozdje posebno v zadnjih dneh obilo

Za umnega gospodarja.

Trg kmečkih pridelkov.

Na trgu v Trstu in tudi v Gorici je zelo majhna izbira domačega blaga. Obilo je grozdja in češpelj, drugega prav malo, posebno breskev in hrušk. Jabolke so večinoma iz drugih krajev, deloma tudi iz Jugoslavije.

Grozdje: V Trstu je cena nekoliko višja, ker mora plačati grozdje užitek. Kupujejo ga predvsem za naravno vino, zato je cena 1.20 do 1.30. V Gorici gre izabela (francosko, katanija) po 1.20 do 1.30, grganja (rebula) po 1.30 do 1.40, palestinka greh koncu in je po 2.50 L za kg. Grozdja za vino ni na goriškem trgu. Izvoz je pičel, komaj nekaj košar gre v Avstrijo.

Breskev je prav malo in še te necepljene in kosmate ter gredo po 1.50 do 2.50.

Hrušk domačih je prav malo, cene različne, kot blago. Lepe hruške tudi po 2.50.

Jabolk domačih nič, s Pivke in Reške doline gredo po 80 cent. do 1.20, izbrane uvožene po 1.50.

Češplje: Prodati jih je mogoče le za domači konsum, lupljenje in marmelado. Ker je bila v Reški dolini in na Pivki izredno dobra letina za češplje in ker ne gredo v inozemstvo radi konkurence iz Jugoslavije, so cene zelo nizke, in sicer na Pivki okoli 20 do 30, v Trstu 30 do 40, prav malo višja cena je v Gorici, je pa pot daljša in dovoz dražji. Na goriški trg pride dnevno mnogo voz češpelj s Pivke, a prodaja je težka, ker jih kupujejo Brici na Pivki in se zdi, da je potreba za lupljenje že davno pokrita.

Lepe češplje z repi so dražje za kakih 10 stot. pri kg.

Krompir gre po 35 do 40 stot., v Trstu tudi po 50.

Zelje (kapusne glave) so po 40 do 50 stot., domača čebula po 60, paradižniki po 30 do 40. Na trgu je bilo špinače, radiča, solate endivije in tudi fižola v stročju, ki gre po 1.60 do 2 L.

Gospodarski koledar za oktober.

Davki: V dneh od 10. do 18. oktobra plačaj peti obrok davkov. Plačaj jih rajši v prvih dneh, da ne boš v zadnjih dneh zamudil preveč časa z nepotrebnim čakanjem. Lahko pošlješ denar tudi po pošti, samo pazi na naslov.

V hiši: Bliža se zima. Dobro prečisti hišo; če le moreš, jo pobeli, da bo v temnih zimskih dneh bolj svetla in bolj zdrava. Saj boš moral dolge dni prebiti v njej. Gospodinja, poskrbi za zimsko zalogo sadja! Še je čas, a skrajni. Grozdje shrani obešeno ali pa na izsrobota spletenih lesah, a pazi, da shraniš le zdravo in suho in ne mokro ali nagnito grozdje. Če le moreš, shrani grozdje skupno s poganjki.

V klet bo prišel novi vinski pridelek. Boljše bi bilo, če bi bilo oddano že grozdje trgovcu ali vinski zadrugi, ki bi napravila večjo količino enotnega vina, dočim imajo vinogradniki v svojih kletih različna vina v vsakem sodu in v vsaki kleti. Na vsak način pazi na shrambo, kjer hraniš vino. Krompirja naj ne bo v kleti in kjer je vino, tam nima prostora repa, zelje, slanina in druge take stvari, ki nimajo z vinom nobene zveze. Klet naj ne bo zaдуhla ne pajčevinasta. V shrambi krompirja in drugih poljskih pridelkov pazi, da krompir ne gnije, zato ne hrani svežega — nedavno skopanega krompirja — na velikih kupih in od časa do časa ga preberi ter odstrani gnilega in nagnitega. Pazi, da držiš sveže pobrano koruzo na prepihnem kraju, da se dovolj posuši.

na sladkorju. Pri trgatvi zaznamuj tiste trte, katere je treba nadomestiti, ker malo ali nič ne rode, dobro rodeče zopet zaznamuj, da boš vedel, kje iskati in izbirati dobrih cepičev. Trte lahko osmukaš, a pazi da pustiš nedotaknjene tiste poganjke, ki ti bodo služili kot les za prihodnje leto.

Razstava simodolske goveje živine.

V Gradiški ob Soči bo 9. oktobra, v Krmini pa 20. oktobra razstava simodolske goveje živine. Ministrstvo je prispevalo za nagrade znesek 8.000 lir.

Dolgo časa prazne sode

prilaviš za novo vino tako-le: Najprej nabij obroče, potem napolni sod, da se les napije. Pri malih sodčkih zadostuje navadno, če zliješ malo vode v sodček, potem ga postaviš na dno in na drugo dno naliješ malo vode. Ne smeš pa pustiti dolgo časa iste vode v sodu, ker dobi sod potem nek čuden prazen duh. Zato premenjaj vodo vsaj vsak drugi dan. Nato sod operi z vročo vodo in sodo, oplakni z vodo, v katero si dal na 100 l vode 1 liter žveple, ne kisline, zopet oplakni ter zažveplaj. Sod je pripravljen.

Belo vino iz črnega grozdja
napraviš na sledeči način: Grozdje trži zjutraj pred 9. uro, takrat prestani, ker postane pretoplo. Še mrzlo grozdje hitro premelji in pretisni ter z moštom nalij sod, kot delaš z belim vinom. Če hočeš imeti belo vino iz črnega grozdja, moraš čim prej odstraniti mošt iz tropin, ker največ barve se nahaja v grozdnih lupinah in neposredno pod njimi. Seveda ni vse črno grozdje pripravno za napravo belega mošta, temveč le ono z bolj svetlim sokom.

Sode od pokvarjenega vina

dobro očisti in razkuži, preden jih rabiš za novo vino. Najboljše sredstvo za to je kalijev hipermanganat (permanganato potassico), katerega vzameš 10 dkg na 10 litrov vode (zadostuje za sod od 10 hl) in poškropi notranjost sode s pomočjo navadne trtne škropilnice. Nato operi sod z vročo vodo, v kateri si raztopil 2% sode (na 20 litrov vode 40 dkg sode) in končno ga še močno zažveplaj.

Gnojenje vrtnic.

Moti se, kdor misli, da mu bodo vrtnice lepo cvetele, če jih bo pustil v nemar ali jih samo lepo obrezal. Tudi vrtnice hočejo imeti hrane. Vrtnicam gnojimo v jesenskem času. Najprej okopajmo zemljo okoli njih, potem pa pognojimo s hlevskim gnojem ali pa z umetnimi gnojili. Na vsako steblo vrtnice zadostuje dvoje vil hlevskega gnoja ali pa sledeča mešanica umetnih gnojil: 15 dkg superfosfata, 5 dkg kalijeve soli in 10 dkg žveplenokislega amonijaka. Vsa tri umetna gnojila zmešamo, jih potrosimo okoli rožnega grma in podkopljemo ped na globoko. Podkopati moramo tudi hlevski gnoj.

Grampa v sodih.

Mnogi naši vinogradniki mislijo, da je grampa (vinski kamen) dobro ohranjevalno sredstvo za vino. V resnici pa je ravno narobe, ker grampa lahko vsebuje mnogo bakterijev in virov različnih bolezni. Zato je vedno in povsod svetovati, da vinogradniki grampo odstranijo in sode operejo z vročo vodo, v kateri so raztopili 5% sode.

žinski svet, da se inventura zvrši brez notarja.

Inventarni zapisnik se shrani pri okrajni sodnihi. Pri predaji inventarnega zapisnika morata varuh in njegov namestnik pod prisego izjaviti, da odgovarja zapisnik resničnemu stanju.

Notar mora varuha pred inventuro vprašati, če ima dolgove ali terjatve nasproti mladoletniku. Notar mora svoje vprašanje in varuhov odgovor omeniti v inventarnem zapisniku. Če bi varuh na izrecno vprašanje notarjevo ali sodnikovo zamolčal, da ima terjatve nasproti mladoletniku, izgubi vsako pravico do njih. Če pa zamolči dolgove, ga sodišče lahko odstavi.

Po inventuri.

Ko je inventarni zapisnik sestavljen, določi družinski svet, koliko sme varuh približno v enem letu potrositi za mladoletnikovo vzdrževanje, vzgojo in izučenje, ter za upravo premoženja; družinski svet tudi določi, kako se mora uporabiti prebitek.

Varuh je tudi dolžan dati kavcijo, ki naj jamči za to, da bo vestno vršil svoje dolžnosti. Družinski svet z odobrenjem predsednika tribunala lahko oprosti varuha od kavcije. Družinski svet tudi določi, koliko in v kakšni obliki naj se kavcija položi. Če varuh ni zadovoljen z drugim načinom, se kavcija vknjiži na njegovih nepremičninah. Če je družinski svet varuha oprostil kavcije, jo pozneje kljub temu lahko zahteva; in nasprotno, če je varuh kavcijo že položil, ga družinski svet pozneje lahko vseeno od nje oprosti. Istotako se odreče družinski svet lahko tudi hipoteki, ki se je vknjižila na varuhovih nepremičninah, ali pa lahko tudi zahteva, da se hipoteka razširi na še druge varuhove nepremičnine. V vseh teh slučajih pa je sklep družinskega sveta odvisen od odobrenja predsednika okrožnega sodišča.

Uprava premoženja.

Zgoraj smo rekli, da spada med varuhove dolžnosti tudi uprava mladoletnikovega premoženja. V vseh zadevah, ki se tičejo redne uprave,

ZDRAVNIK

Dr. L. SIMONITI

blvši asistent goriške bolnišnice

sprejema

vsak dan od 10. — 12. in od 3. — 5.

GORICA

Piazza Vittoria 22/11 (Travniki)

Nagrobni kamni

Radi bližajočega se dneva Vseh mrtvih, velikanska izbira različnih kamnov. — Priporoča se

Trampus Josip,

zaloga in delavnica marmorja in kamnov
Gorica, via Camposanto 43

Nove postave.

Popravek.

V članek »Zakonito nasledstvo« v št. 26. »Novega lista« se je vrinila tiskovna pomota.

Tam je rečeno: »To pravico imajo priznani nezakonski otroci samo do roditelja, ki jih je priznal in do njegovih sorodnikov«; pravilno pa je »in NE do njegovih sorodnikov«. Nezakonski otrok ima torej pravico do zakonite dediščine nasproti roditelju, ki ga je priznal, dočim nima nobene pravice nasproti njegovim sorodnikom.

Varuhove naloge.

Pred kratkim smo v »Novem listu« razložili varuhove naloge, toda le na splošno. Potrebno pa je, da podrobnejše pojasnimo varuhov delokrog.

Varuhove dolžnosti so:

1. skrb za mladoletnika;
2. zastopstvo mladoletnika pri vseh pravnih poslih;
3. uprava mladoletnikovega premoženja.

Varuh mora torej v prvi vrsti skrbeti za duševno in telesno zdravje mladoletnikovo. Varuh se mora potruditi, da bo mladoletnik dobro vzgojen. Če zlorabi varuh svojo oblast ali če zanemarja svoje dolžnosti, se mladoletnik pritoži lahko pri družinskem svetu.

Družinski svet določi, kje naj se mladoletnik odgaja, če ni bilo varuštvo izročeno njegovemu staremu očetu ali njegovi stari materi. Če je mladoletnik nad 10 let star, mora biti zaslišan v tej zadevi od družinskega sveta.

Varovanec je dolžan spoštovati in ubogati varuha. Če bi bil varovanec zelo nemaren, ga varuh lahko zatoži pri družinskem svetu. Družinski svet varuha lahko pooblasti, da odda varovanca v kakšno poboljševalnico. Varuh mora napraviti tozadevno prošnjo na predsednika okrožnega sodišča.

Prva skrb varuhova mora biti, da mu družinski svet imenuje namestnika, protutorja.

Inventar.

Varuh mora tekom desetih dni po imenovanju poskrbeti za inventar o mladoletnikovem premoženju. Inventuro je treba napraviti tekom enega meseca, če pretor ne podaljša tega roka.

Pri inventuri morajo biti poleg varuha navzoči njegov namestnik (protutor) in dve prič, ki se izbereta izmed sorodnikov ali prijateljev mladoletnikove družine.

Inventuro mora napraviti notar. Če pa ni inventar več vreden ko 3000 lir, dovoli lahko okrajni sodnik ali pa dru-

ima varuh prosto roko in postopa samostojno. V važnih zadevah pa ne sme samostojno postopati, marveč mora imeti za vsak ukrep posebej dovoljenje družinskega sveta. Važne zadeve so te:

1. izterjevanje mladoletnikovih terjatev;
2. uporaba (investicija) kapitala;
3. jemanje posojil;
4. dovoljenje, da se vknjiži hipoteka na mladoletnikovih nepremičninah;
5. prodaja nepremičnin in premičnin; brez dovoljenja sme varuh prodati le pridelke in predmete, ki se hitro pokvari;
6. nakup nepremičnin in premičnin;
7. sprejeti ali odbiti dediščino;
8. započeti pravdo;
9. skleniti poravnavo v kakem pravnem sporu.

Če bi varuh v navedenih slučajih samostojno in brez dovoljenja družinskega sveta ukrepal, bi bili vsi ukrepi in pravni posli neveljavni.

V nekaterih zadevah je poleg dovoljenja družinskega sveta potrebno tudi odobrenje predsednika okrožnega sodišča.

Predsednik okrožnega sodišča mora odobriti sklep družinskega sveta:

1. da se prodajo nepremičnine ali premičnine mladoletnike;
2. da se obremenijo nepremičnine s hipoteko ali da se oddajo premičnine v zastavo;
3. da se najme posojilo;
4. da se sklene poravnava v pravnem sporu;
5. da se izvede razdelitev premoženja.

Varuh in mladoletnik.

Varuh in njegov namestnik ne smeta kupiti od mladoletnika ničesar; ne smeta niti vzeti v najem mladoletnikovih stvari brez dovoljenja družinskega sveta. Varuh mora polagati vsako leto varuštveni račun. Ob koncu svoje naloge mora varuh položiti celoten obračun.

Pravni poklici.

Varuh zastopa mladoletnika v vseh pravnih poslih. Praven posel (n. pr. pogodba) je neveljaven, če ga sklene sam mladoletnik. Vsak pravni posel mora izvršiti varuh.

Varuštveni svet. (Consiglio di tutela.)

Pred kratkim smo v »Novem listu« razložili ustanovo družinskega sveta. Italijanski zakon pa pozna poleg družinskega sveta tudi varuštveni svet, consiglio di tutela.

Nezakonski oče nima nad nezakonskim otrokom, ki ga je priznal za svojega, očetovske oblasti, pač pa izvršuje tako zvano zakonito varuštvo. Ko nezakonski oče umrje, se sestavi v varstvo koristi nezakonskega mladoletnika varuštveni svet. Varuštveni svet sestavljajo pristojni okrajni sodnik (pretor) in štirje svetovalci, ki jih izbere okrajni sodnik izmed očetovih prijateljev. Pravice in dolžnosti varuštvenega sveta so iste kot družinskega sveta. Prva naloga varuštvenega sveta je, da imenuje za mladoletnika varuha.

T o l m i n.

Zdravnik - kirurg - zobni zdravnik

dr. P. Ugo Netzbandt

izvežban na klinikah na Dunaju in v Monakovem (na Bavarskem)

sprejema

v **Tolminu** vsako soboto in nedeljo (pri drju Bussiju),

v **Gorici** druge dneve v tednu (via Dante 10).

POZOR!

Vedno novi dohodi

S. LEVI

TRST - via S. Lazzaro št. 9 - TRIESTE

Frštanj, vseh barv	po L.	1.80
Lantenis, težak	"	2.40
Kutili-frštanjast, črtan	"	2.70
Šaten barvan	"	2.70
Frštanj za obleke	"	3.30
" za srajce	"	3.30
Baržun v barvah, fin	"	5.50
Svila za podvleke v vseh barvah	"	3.50
Velika izbira volnenega blaga	"	7.-
Perkal o za predpasnike od L. 2.80 naprej	"	
Perkal, dvojno lice, visok 100 cm	à 4.- L.	
Platno, visoko 100 cm	"	5.50
Frštanj, plav in rdeč, bel za spodnje perilo, visok 80 cm à 4.50 - Covercoats za moške	"	
obleke od 8.50 L naprej - Čajh za moške hlače, dvojna visokost od 6 L naprej -	"	
Platno „Madonna“ à L. 2.90.	"	

Velika izbira prtov, prtičev, nogavic, majč, črnega šatena, itd. itd.

Gostilna „Alle Corriere“

v Trstu via Romagna N. 4 (tik Caffè Fabris)
Domača kuhinja. Izborna vipavsko in istrsko vino ter kraški teran. Postajališče potn. avtomobilov in shajališče ljudi z dežele.

Uljudno se priporočata

STRANCAR in PERIC

LLOYD LATINO

IN

SOC. GEN. DI TRASPORTI
MARITTIMI A VAPORE

Agencija Gorizia, Corso Vitt. Em. 5.

Hitre vožnje v Južno Ameriko
Odhodi iz Genove:

9. oktobra 1929. s parnikom

VALDIVIA

v Rio Janeiro in Santos L 1800

v Montevideo in Buenos Aires L 1850

Prvo potovanje

19. oktobra 1929. s parnikom

CAMPANA

v Rio Janeiro in Santos L. 2100

v Montevideo in Buenos Aires L. 2150

Vožnja traja v Rio Janeiro 15 dni,
Santos 16 dni, Montevideo 18 in Buenos Aires 19 dni.

Prava domača hrana in postrežba!

ZAHVALA.

Ob nepričakovano hitri izgubi našega ljubljene soproga, očeta, tasta, starega očeta in brata

IVANA RUSTJA,

mizarskega mojstra in posestnika v Dobravljah na Vipavskem,

se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so nam na katerikoli način lajšali bol ob bridki izgubi. Posebno se zahvaljujemo dobrim dobravskim pevcem za do srca segajoče žalostinke, nosilcem pokojnega in vsem mnogobrojnemu ljudstvu, ki je prihitelo od blizu in daleč ter osebno in z molitvami spremljalo pokojnega na zadnji poti. Vsem: *Bog plačaj!*

Dobravlje-Gor. Branica-Gorica, dne 20. septembra 1929.

Marlja, roj. Makovec,
soproga,

Marica,
hči,

Milan, Drago, Danilo,
sinovi,

inž. Josip Rustja,
zet,

Anica roj. Štemberger
snaha,

Drago, Josipina,
vnuk, sestra.

ZAHVALA.

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so se udeležili pogreba moje pokojne matere **Josipine Piščanec**, ki je po dolgi bolezni umrla v Dolini dne 16. septembra v 78. letu starosti. Posebno se zahvaljujem prč. duhovščini, ki je v obilnem številu spremljala pokojnico k zadnjem počitku, predvsem mnogočastitemu g. kanoniku Ziahu za vodstvo sprevoda, cerkvenim pevcem za ganljive žalostinke, g. zdravniku dr. Fachinu za brezplačne obiske in vsem, ki so ustno ali pisмено izrazili svoje sožalje.

Dolina pri Trstu, 22. septembra 1929.

Gabrijel Piščanec, župnik.

ZAHVALA.

Ob nenadomestni izgubi našega nadvse dragega

prof. Franca Žnideršiča

izrekamo srčno zahvalo vlč. gg. duhovnikom in prijateljem, ki so ga med boleznijo obiskovali in tolažili; članom Trg.-obrtne zadruge v Gorici za osmrtnico; vsem darovalcem vencev in vsem cenjenim prijateljem in znancem, ki so v tako obilnem številu pospremili blagega pokojnika k večnemu počitku in nam tako lajšali bol, ki nas je zadela.

Gorica, 23. septembra 1929.

Žalujoča družina Žnideršič.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje št. 189: Sem edini sin 54-letnega očeta, ki je bil od domačega zdravnika pripoznan kot nesposoben za težko delo, sem letnika 1906. in sem bil četrtič potrjen k vojakom. Imam tri neporočene sestre, mlajše od mene. Predvojaških vaj nisem napravil. Koliko časa bom služil?

Odgovor: Če bo Vaš oče tudi od uradne zdravniške komisije priznan za delo nesposoben, boste služili najbrže samo šest mesecev, v nasprotnem slučaju pa boste morali služiti dvanajst mesecev.

Vprašanje št. 190: Imam sorodnika letnika 1908., ki je bil pri prvem naboru potrjen in k vojakom vpoklican z letnikom 1909. Je edini sin 55-letnega očeta, sposobnega za delo, ter ima tri sestre, eno v inozemstvu. Nima predvojaških vaj. Koliko časa bo služil?

Odgovor: Vaš sorodnik bo moral služiti dvanajst mesecev.

Vprašanje št. 191: Kupil sem par konj, oziroma jih menjal za par volov. Ali sem primoran napraviti kolkovan račun?

Odgovor: Če ste plačali v gotovini (ker ste zamenjali, ste to napravili), Vam ni treba delati kolkovanega računa. Ker ste vrhu tega skoraj gotovo tudi kmetovalec, Vam pa račun sploh ni potreben.

Vprašanje št. 192: Koliko ima pravico računati dimnikar za očiščenje 4 m dolgega dimnika in kolikokrat na leto?

Odgovor: Vprašati morate na občini, ker ni določenega v tem oziru nič enotnega za celo deželo, temveč ima vsaka občina lasten pravilnik.

Vprašanje št. 193: Ali škodi vinu, če se ob trgatvi pustijo na grozdih drobne, popolnoma suhe jagode?

Odgovor: Zlahtno vino dobite samo iz zrelih in polnih jagod, vse ostalo škodi. Suhe jagode se na eni strani napijejo mošta in tako nekoliško skrčijo količino vina, na drugi strani pa če pijo na njih kiselnate in plesnive bakterije, ki povzročajo rjavenje in cikanje vina. Zato moramo suhe in nagnite jagode odstraniti pri trgatvi od zdravih.

Vprašanje št. 194: Ali bo izšla tudi letos »Pratika«?

Odgovor: Seveda jo bomo izdali v Gorici. Izšla bo okoli vseh svetih. (Isti vpraševalec): Na drugo vprašanje moremo odgovoriti le toliko, da ime še nikdar ni napravilo človeka, temveč značaj. Tega pa je treba varovati.

Vprašanje št. 195: Koliko časa po dospelku je po novem zakonu menica še veljavna?

Odgovor: Po avstrijskem zakonu je bila veljavna še tri leta po dospelku, po sedaj veljavnem zakonu (od 1. julija t. l. naprej) pa pet let.

Vprašanje št. 196: Menica je bila ob izdaji pravilno kolkovana, ob zapadlosti ni bila obnovljena, med tem časom pa je bila povišana kolkovna pristojbina, tako da je sedaj premalo kolkovana. Ali je še dobra?

Odgovor: Menica je pravilna, ker je bila pravilno kolkovana ob izdaji.

Vprašanje št. 197: Kako se lahko obveže plačati menični znesek tisti, ki ne zna pisati?

Odgovor: Po novem zakonu mora iti k notarju. Samo križ in priče ne zadostujejo več.

Vprašanje št. 198: Kaj je z menico, ko zastara?

Odgovor: Če menica zastara, je ni mogoče iztožiti meničnim, to je kratkim potom, ter more služiti le kot dokaz.

Vprašanje št. 199: Kako se imenujeta latinski naš kraški »trpoteč«, nemški »Spitzwegerich« in naš »podbel« (je spodaj bel), nemški

»Huflattich«? Kneipp pravi, da sta obe rastlini zdravilni; ali je to res?

Odgovor: Trpoteč je več. Tisti, ki se imenuje nemški »Spitzwegerich« ima dolge in ozke liste, radi česar se imenuje slovenski »suličasti« trpoteč in je različen od pritlehnega ali okroglega trpotca. Suličasti trpoteč ima latinsko ime »plantago lanceolata«. Podbel ima pravo slovensko ime »lapuh«, latinski pa »tussilago farfara«. Ne vemo, če sta rastlini zdravilni ali ne, ker nismo poskušali, a ljudje visoko cenijo trpoteč posebno kot obkladek na male rane in otiske. Bajne pomaga ravnotako tudi lapuh.

Vprašanje št. 200: Kdaj bodo poklicani pod orožje mladeniči, rojeni v drugi polovici leta 1909?

Odgovor: Na okrožnem vojaškem poveljstvu v Gorici smo zvedeli, da bodo vpoklicani v aprilu in maju l. 1930.

Vprašanje št. 201: Pri konju sem opazil med govnom črve. Kako ozdravim konja?

Odgovor: Čitajte na strani 44. v knjigi »Kako zdravimo živino?«. Knjigo je izdala Gor. Mohorjeva družba za l. 1928.

Dott. GIUS. COMEL

specialist za bolezni v
ušesih, nosu in grlu,

bivši operator na univ. klinikah prof. Neumann-a in Hajek-a na Dunaju in asistent prof. Brunetti v oddelku za nosne in ušesne bolezni v mestni bolnišnici v Benetkah. Sprejema od 9.-11. predp. in od 3.-4. pop. Gorica, Via Garibaldi 11 (prej Teatro)

Radio

Sprejemni aparati Freed Eisemann

so priznane najboljši in najcenejši na vsem svetu. Vprašajte še danes za prospekte in račune, katere dobite brezplačno od zastopnika

Borisa Simandla,
Gorica - Corso G. Verdi 1.

Za poskus Vam vpeljem radio na Vašem stanovanju brez vsake Vaše obveznosti.

Josip Kerševani, Gorica

Piazza Cavour št. 9

Zaloga šivalnih strojev, dvokoles, gramofonov, samokresov, pušk in vseh nadomestnih delov imenovanih predmetov.

Mehanična delavnica
Gorica - Piazza Cavour št. 5

Bencin „Lampo“

Telefon št. 415. — — — Brzjavke: KERSEVANI, GORIZIA. CICLI E MACCHINE

Tvrška Teod. Hribar - Gorica

CORSO G. VERDI št. 32

priporoča svojim starim odjemalcem domače in inozemsko blago vseh vrst, posebno veliko izbero črnega sukna za čast, duhovščino in platno znanih tovarn Regenhart & Raymann za cerkvene prte.

Perilo za neveste od najnavadnejših do najfinejših vrst in vse potrebno za njihovo popolno opremo.

BLAGO SOLIDNO.

CENE ZMERNE.

KABINET ROENTGEN

primarija

dr. DE FIORI AUGUSTO

je odprt vsaki dan v Gorici

Corso Vittorio Emanuele III št. 14

od 9. — 12. in od 2. — 4.

V juliju in avgustu ob nedeljah zaprt.

Darovi za birmo

izredno nizke cene,
velika izbira samo v

ZLATARNI F. BUDA
TRST - Corso Garibaldi 35

MODNI SALON

Velika izbira jesenskih in zimskih klobukov zadnjih novosti, po zmernih cenah.

Preoblikovanje in popravila po naročilu.

Gorica, via Mazzini 6 (ex via Municipio)

Petra Mozetičeva.

Zdravnik

dr. GRESIC EMILIO

oče

sprejema

v Gorici na Travniku

Piazza della Vittoria št. 5

(na isti strani, kot je cerkev).

Valuta — tuji denar.

Dne 25. sept. si dal ali dobil za:

1 dolar	19.07 lir
1 angl. funt	92.64 lir
100 dinarjev	33.65 lir
100 šilingov (avstr.)	269.— lir
100 čeških kron	56.60 lir
100 nemških mark	455.25 lir
100 švic. frankov	368.40 lir
100 franc. frankov	74.80 lir
100 belg. frankov	266.— lir

Beneške obveznice 71.50; obveznice »Consolidato« 79.05.

Loterijske številke

dne 21. septembra 1929.

Bari	26	49	37	66	10
Florenca	6	8	17	65	53
Milan	24	17	12	23	54
Neapelj	86	29	34	67	49
Palermo	16	23	29	37	59
Rim	80	20	59	14	9
Turin	76	32	12	13	18
Benetke	27	15	37	71	77

Semnji v prihodnjem tednu.

Ponedeljek 30. sept.: Pazin, Ukve, Krmin.

Torek 1. okt.: Zrenj, Vižinada, Slum.

Sreda 2. okt.: Gorica, Postojna, Gradišče ob Soči, Pontafel.

Četrtek 3. okt.: Breginj, Herpelje.

Sobota 5. okt.: Trbiž, Vodnjan, Duvlje.

ZDRAVNICA

dr. VILMA DOMINCO,

bivša asistentinja kr. klinike za porodništvo in ženske bolezni v Florenci

sprejema

od 10. - 12. in 15. - 16. ure

GORICA, Corso Vitt. Em. III. štev. 59.

TOLMIN

Kirurg-zobo-zdravnik

ROBERT BERKA

sprejema

vsako nedeljo

kakor doslej v hiši dr. Serjuna.

Zobni zdravnik

dr. Robert Hlavaty

sprejema

od 9. do 13. in od 16. do 19. ure

v TRSTU

via S. Lazzaro št. 23-II.

Ob sredah in sobotah ordinira

v POSTOJNI

Odgovorni urednik: dr. Engelbert Besednjak.

Tiskala Katoliška tiskarna v Gorici.

Riva Piazzutta štev. 18.

Mali oglasi.

Vsaka beseda stane 50 stot., debelo tiskana 1 lito. Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo. Če je navedeno posebno geslo, pošljite ponudbe ali odgovore v zaprtem ovitku, na katerem je navedeno geslo.

Brivec Andrej Rojic v Gorici, se je preselil v via Arcivescovado vogel via Stretta. Se priporoča.

Krone, srebro in zlato, kakor tudi staro zlato kupujem vedno po najvišjih cenah. Vse popravila kar najhitreje. — Birmska, poročna in krstna darila. — Moderna zlatarna, Corso Verdi štev. 13 (Gorica, nasproti novemu Zelenjadnemu trgu).

Pohištvo nudi širom naše dežele znano industrijo pohištva, Stefan Gomišek, Solkan 280. Tu je velika izbira oprave iz trdega lesa po najnižjih cenah. Ne zamudite prilike!

Tropinovec pristni, dobite vedno v vsaki množini pri »Zadružni žganjekuh« v Dornbergu.

Domača vina, namizna in sortirana, oddaja po ugodnih cenah Kmetijsko društvo v Vipavi (Vipacco). Podružnica v Idriji.

Upravo hiš v mestu in okolici sprejme po ugodnih pogojih uprava hiš J. Čehovin, Trst, Ventisettebre 65, Tel. 83—34.

Oglase za vse italijanske, jugoslovanske, avstrijske in druge inozemske liste sprejema oglasni zavod G. Čehovin, Trst, Ventisettebre 65, Tel. 83—34. Nabira tudi oglase za »Novi list« in »Istarski list«.

Kupujem prage, bukove, hrastove in druge, izgotovljene; pa tudi sam prevzamem sekanje. Naslov pove uprava.

Tvornica sodavice na prodaj z vsem inventarjem. Tvornica se tudi lahko preseli. Podrobna pojasnila pri Rudolfu Babiču, Matulje 83 (Mattuglie, Carnaro).

Žganjarnica modernega sistema se radi družinskih razmer prodaja ali odda v najem po ugodnih pogojih. Pojasnila pri Leopoldu Širci, Dutovlje.

Kolarji! Na prodaj vagon lesa, kolarsko orodje, motor na bencin s tremi konjskimi silami in druge potrebščine. Terezija Vadnu, Postojna 9.

Kdor želi imeti zemljo orano s strojem dobro in po ceni, naj se obrne do Antona Poberaja, Solkan 404.

Tapetarska delavnica in zaloga pohištva se je preselila s Solkanske ceste v Gorico, via Stretta 12. Sprejema vsako tapetarsko delo tudi na dom. Leopold Brumat.

Krojna šola, šola za šivanje, vezenje, za izdelovanje klobukov in za umetne cvetlice se bo otvorila 27. septembra v Trstu, via Lavatoio štev. 5/I. — Donda.

Krojni tečaj v Idriji se začne 7. oktobra. Prirejen bo za krojače, šivilje in nešivilje. Poučevalo se bo modeliranje vsakovrstnih damskih oblek pod vodstvom Ernesta Krapeža. Kdor se ga hoče udeležiti, naj se priglasi pri krojaču Ivanu Podobniku v Idriji ali pa pri Ernestu Krapežu, Vipava 102.

Sobica se odda gospodu. — Trst, via Monte Cucco 13 b vila.

Skladišče s pečjo, pripravno tudi za trgovino jestvin, se takoj odda v najem. — Trst, via Molin a vento 70.

Dečka 16—17-letnega sprejem kot učenca v pekarni. Marija Petkovšek, Trnovo 118 (pri Bistrici).

Starinar Giovanni Viola, Gorica, Piazza S. Antonio, prodaja nova in obnošena oblačila, tudi vojaška.

Zgubil se je lovski pes v Gorenji Branici št. 126. Pošten najditelj dobi primerno nagrado.

Ugodna prilika! Proda se ali eventualno odda v najem velika enanadstropna hiša, pri kateri je gostilna, trgovina jestvin, živinski hlev z dvoriščem in 2 hektarja zemljišča zraven hiše. Naslov pove uprava.

Trgovskega vajenca (vajenka) s primerno izobrazbo, sprejme takoj trgovina manufakturnega blaga, živeža, posode. Ocvirk, Ajdovščina.

Za 1. oktobra išče družina služkinjo za vsa dela, mlado, pošteno in snažno. Dr. Schulz, Trnovo (Torrenova di Villa del Nevoso, Carnaro).

Prodajam nov grozdni mlin rebljač za nizko ceno. Perhave, Vipava.

Popolnoma nov fotografski aparat Agfa-Billy, F. F. 8:8 z usnjato torbico vred se prodaja za L. 195. Ponudbe pod »Fotografija« na Publicitè Čehovin — Trst.

Kupim hišo z vrtom v Gorici ali okolici, tudi v Tržaški okolici. Ponudbe pošljite upravi pod geslom »Kupec«.

Izjava. Podpisana izjavljam, da niso resnične besede, ki so se govorile pri družini Gergolet. Gospoda Gergoleta smatram za poštnjaka, Fani Kumar, Gorica, Koren.

17 letni pošten mladenič želi vstopiti kot učenec k mehaniku v mestu. Naslov pri upravi.

Kot učenka bi vstopilo v brivski salon pošteno dekle, da se izuči v friziranju. Naslov pove uprava.

Lokve: Dne 7. oktobra ob 10. uri se bo vršila v Gorici na preturi, soba 6, dražba hiše na Lokvah št. 36. Hiša je na lepem prometnem kraju, nova, ima 6 prostorov, hodnik, notranje stranišče in okoli hiše 1500 m² zemlje.

Smilajod zdravi naduho, poapnenje žil, odpravlja težko dihanje, kašelj in čisti kri. Priporočljivo predvsem za nad 50 let stare ljudi. Prodaja lekarna Castellanovich, lastnik F. Bollaffio, Trst, via C. Belli, ogel via dell'Istria 7. Pazite na novi naslov!

Kamjonček »Ford« zaprt prodajam. Naslov pri podupravi v Trstu.

14-letnega vajenca išče trgovina jestvin, via dei Giuliani 25, Trst.

Izšel je

Vedež

splošni žepni koledar za leto 1930. 8

NOVI list
1929

070(450.36=163.6)